МОНГОЛ УЛСЫН
ҮНДЭСНИЙ СТАТИСТИКИЙН ХОРООНЫ
ДАРГЫН ТУШААЛ

2025 оны 12 сарын 22 өдөр Дугаар А/145 Улаанбаатар хот

Маягт, нөхөх зааврыг зөвшөөрөх тухай

Статистикийн тухай хуулийн 12 дугаар зүйлийн 3 дахь хэсгийн 4, 15 дугаар зүйлийн 1 дэх хэсгийн 1 дэх заалтыг үндэслэн ТУШААХ нь:

1.Соёлын биет бус өвийн бүртгэлийн маягт, (Б-СӨ-1) түүнийг нөхөх зааврыг 1 дүгээр хавсралтаар, Соёлын биет бус өвийг өвлөн уламжлагчийн бүртгэлийн маягт, (Б-СӨ-2) түүнийг нөхөх зааврыг 2 дугаар хавсралтаар, Түүх, соёлын хөдлөх дурсгалт зүйлийн бүртгэлийн маягт, (Б-СӨ-3) түүнийг нөхөх зааврыг 3 дугаар хавсралтаар, Түүх, соёлын үл хөдлөх дурсгалт газрын бүртгэлийн маягт, (Б-СӨ-4) түүнийг нөхөх зааврыг 4 дүгээр хавсралтаар, Түүх, соёлын үл хөдлөх дурсгалын бүртгэлийн маягт, (Б-СӨ-5) түүнийг нөхөх зааврыг 5 дугаар хавсралтаар, Соёлын биет бус өвийн жилийн мэдээний маягт, (З-СӨ-1) түүнийг нөхөх зааврыг 6 дугаар хавсралтаар, Түүх, соёлын хөдлөх дурсгалт зүйлийн жилийн мэдээний маягт, (З-СӨ-2) түүнийг нөхөх зааврыг 7 дугаар хавсралтаар, Түүх, соёлын үл хөдлөх дурсгалт зүйлийн жилийн мэдээний маягт, (З-СӨ-3) түүнийг нөхөх зааврыг 8 дугаар хавсралтаар, Соёлын өвийг хадгалах, хамгаалахад зарцуулсан зарлагын жилийн мэдээний маягт, (З-СӨХХ-4) түүнийг нөхөх зааврыг 9 дүгээр хавсралтаар тус тус батлахыг Соёл, спорт, аялал жуулчлал, залуучуудын сайд (Ч.Ундрам)-д зөвшөөрсүгэй.

2.Энэ тушаалын хавсралтаар зөвшөөрсөн маягтыг мөрдүүлэн, мэдээллийн бодит байдлыг хангаж ажиллахыг Соёл, спорт, аялал жуулчлал, залуучуудын сайд (Ч.Ундрам)-д зөвлөсүгэй.

3.Тушаалын хэрэгжилтэд хяналт тавьж ажиллахыг Тамгын газар (Б.Лхагва)-т үүрэг болгосугай

Б. БАТДАВАА

1425010420

[illegible]

1425020430

Үндэсний статистикийн хорооны даргын
2025 оны 12 дугаар сарын 22-ны өдрийн
А/145 дугаар тушаалын 1 дүгээр хавсралт

Б-СӨ-1

Үндэсний статистикийн хорооны даргын 2025 оны.........дугаар тушаалын 1 дүгээр хавсралтаар зөвшөөрсөнөөр, Соёл, спорт, аялал жуулчлал, залуучуудын сайдын 20... оны ... дугаар сарын ... -ны өдрийн .... тоот тушаалаар батлав.

Монгол Улсын Байгууллагын нууцын тухай хуулийн 5 дугаар зүйлийн 2, Статистикийн тухай хуулийн 22 дугаар зүйлийн 3 дугаар заалтын дагуу мэдээллийн нууцыг чандлан хадгална.

СОЁЛЫН БИЕТ БУС ӨВИЙН БҮРТГЭЛ

А.ХАЯГИЙН ХЭСЭГ

Аймаг, нийслэлийн нэр, код

Сум, дүүргийн нэр, код

Б.ҮНДСЭН МЭДЭЭЛЭЛ

МД	Соёлын биет бус өв				Бүртгэлийн мэдээлэл		Соёлын өвийн бүртгэл, мэдээллийн санд хадгалагдаж байгаа өвтэй холбоотой материал										
							Баримтын төрөл							Бүртгэлтэй холбоотой материал			
	УНБМС-ийн дугаар	Соёлын биет бус өвийн нэр	Ай сав Эх хэл болон аман Уламжлал, илэрхийллүүд 1 Ардын язгуур урлаг 2 Үндэсний уламжлалт зан үйл, ёслол, баяр наадам 3 Байгалийн болон сав ертөнцийн тухай мэдлэг, заншил, уламжлалт арга технологи 4 Уламжлалт арга ухаан 5 Мал маллах арга ухаан 6 Уламжлалт гар урлал 7	Өвийн нэр	Юнеско-ийн Хүн төрөлхтний соёлын биет бус өвийн төлөөллийн жагсаалтад бүртгэгдсэн Тийм 1 Үгүй 2	Юнеско-ийн яаралтай хамгаалах шаардлагатай соёлын биет бус өвийн жагсаалтад бүртгэгдсэн Тийм 1 Үгүй 2	Цаасан суурьтай баримт	Гэрэл зураг /цаасан суурьтай/	Аналог видео хальс	Аналог гэрэл зургийн хальс	Цахим файл	CD/DVD	бусад	Өв бүртгэхтэй холбоотой хэрэглэгдэхүүн	Өвтэй холбоотой судалгааны хэрэглэгдэхүүн	Агуулга	Хадгаламжийн нэгжийн дугаар
А	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17
1																	
2																	
3																	
4																	

Б-СӨ-1-ийн үргэлжлэл 1

МД	Өвийн тархац			Өвтэй холбоотой мэдээлэл			Тухайн өвийн чиглэлээр үйл ажиллагаа явуулдаг субьектын мэдээлэл
	Аймаг, нийслэл	Сум, дүүрэг	Баг, хороо	Өвийн онцлог шинж чанар, холбогдох зан үйл	Өвийн дэг сургууль, арга барил	Өвтэй холбогдох хорио цээр	Төрийн байгууллага, Төрийн бус байгууллага, хамт олон, бүлэг хүмүүс, иргэн байдаг эсэх
А	18	19	20	21	22	23	24
1							
2							
3							
4							

Тамга тэмдэг

Хянасан: .... /Албан тушаал/ .... /Нэр/ .... /Гарын үсэг/

Мэдээ гаргасан: .... /Албан тушаал/ .... /Нэр/ .... /Гарын үсэг/

20 ... оны ... сарын ... өдөр

СОЁЛЫН БИЕТ БУС ӨВИЙН БҮРТГЭЛИЙН (Б-СӨ-1) МАЯГТ НӨХӨХ ЗААВАР

Соёлын биет бус өвийн холбогдох мэдээллийг агуулсан байна.

1. **Ойлголт, тодорхойлолт**

Соёлын биет бус өв гэж хамт олон, бүлэг, хувь хүн соёлын өвийнхөө бүрэлдэхүүн хэсэг гэж хүлээн зөвшөөрсөн зан заншил, дүрслэх болон илэрхийлэх хэлбэр, уламжлалт мэдлэг, арга барил, тэдгээртэй холбоотой эд өлгийн зүйл, зэмсэг, урлагийн бүтээл, соёлын орон зайг хэлнэ (Соёлын өвийг хамгаалах тухай хууль).

Ай сав гэж Монгол Улсын соёлын биет бус өвийн төлөөллийн үндэсний бүртгэлд бүртгэгдсэн төрөл зүйлийн жагсаалтыг хэлнэ.

А. Хаягийн хэсэг

Аймаг/нийслэлийн нэр, код – Аймаг, нийслэлийн нэр, кодыг харгалзах зайнд бичнэ. Кодыг нөхөхдөө мөрдөгдөж буй **"**Монгол Улсын засаг, захиргаа, нутаг дэвсгэрийн нэгжийн код"-ыг ашиглана.

Сум/дүүргийн нэр, код – Сум, дүүргийн нэр, кодыг харгалзах зайнд бичнэ. Кодыг нөхөхдөө мөрдөгдөж буй **"**Монгол Улсын засаг, захиргаа, нутаг дэвсгэрийн нэгжийн код"-ыг ашиглана.

Б.Үндсэн мэдээлэл

Улсын нэгдсэн бүртгэл мэдээллийн сан (УНБМС)-ийн дугаар (Багана 1)-Соёлын биет бус өвийн УНБМС-ийн дугаар Улсын нэгдсэн бүртгэлийн кодыг программ хангамжаас авч алдаагүй үнэн зөв бичнэ.

Соёлын биет бус өвийн нэр (Багана 2)-(7 ай сав 362 өвийн жагсаалтад бүртгэгдээгүй шинээр илрүүлсэн өвийг)-ийн бүртгэлийн алинд хамаарахыг сонгоно.

Ай сав (Багана 3)- Хамаарах хариултын кодыг бичнэ. Жишээлбэл: Ардын язгуур урлаг төрөлд багтах бол "2" гэсэн хариултын кодыг бичнэ.

Өвийн нэр (Багана 4)- Юнеско-ийн Хүн төрөлхтний соёлын биет бус өвийн төлөөллийн жагсаалтад бүртгэгдсэн Монгол Улсын соёлын биет бус өвийн төлөөллийн үндэсний бүртгэлд бүртгэгдсэн төрөл зүйлийн жагсаалтад дахь тохирох нэрийг бичнэ.

Юнеско-ийн Хүн төрөлхтний соёлын биет бус өвийн төлөөллийн жагсаалтад бүртгэгдсэн (Багана 5)- Тохирох хариултыг кодыг бичнэ.

Юнеско-ийн яаралтай хамгаалах шаардлагатай соёлын биет бус өвийн жагсаалтад бүртгэгдсэн (Багана 6)-Тохирох хариултыг кодыг бичнэ.

Баримтын төрөл (Багана 7÷13)-Архивд үүссэн баримт материалын тоо ширхгийг харгалзах мөрөнд бичнэ.

Бүртгэлтэй холбоотой материал (Багана 14÷15)-Соёлын биет бус өвийн бүртгэлтэй холбоотой хэрэглэгдэхүүний тоо хэмжээг нөхнө.

Агуулга (Багана 16)-Хадгаламжийн нэгжийн үүссэн баримт материалын ерөнхий агуулгын тоог нөхнө.

Хадгаламж нэгжийн дугаар (Багана 17)-Архив албан хэрэг хөтлөлтийн тухай хуульд заасан тодорхойлолтын дагуу тухайн дугаарыг бичнэ.

Өвийн тархац (Багана 18÷20)- Тухайн соёлын биет бус өвийн тархсан байдлын талаар бичнэ (Бусад аймаг, сум, угсаатанд байдаг эсэх гэх мэт).

Өвийн онцлог шинж чанар, холбогдох зан үйл (Багана 21)-Соёлын биет бус өвийн бусдаас ялгарах онцлог шинж болон одоогийн байдал, холбогдох зан үйлийн талаар бичнэ.

Өвийн дэг сургууль, арга барил (Багана 22)-Соёлын биет бус өвийг суралцсан арга барил, дэг сургуулийн онцлогийг бичнэ.

Өвтэй холбогдох хорио цээр (Багана 23)- Тухайн соёлын биет бус өвд холбогдох хорио цээрийн талаар дэлгэрэнгүй бичнэ.
Төрийн байгууллага, ТББ, хамт олон, бүлэг хүмүүс, иргэн байдаг эсэх (Багана 24)- Тухайн Соёлын биет бус өвийн чиглэлээр үйл ажиллагаа явуулж буйг тодруулж бичнэ.

В. Баталгаажуулалтын хэсэг:
Хянасан - Тухайн мэдээг хянасан албан хаагчийн албан тушаал, нэр, гарын үсэг байна.
Мэдээ гаргасан - Тухайн мэдээг гаргасан албан хаагчийн албан тушаал, нэр, гарын үсэг байна.
Тамга тэмдэг - Тухайн байгууллагын тамга тэмдгээр баталгаажсан байна.
Огноо - Мэдээ гаргасан он, сар, өдөр байна.

Үндэсний статистикийн хорооны даргын
2025 оны 12 дугаар сарын 22-ны өдрийн
А/145 дугаар тушаалын 2 дугаар хавсралт

Б-СӨ-2

Үндэсний статистикийн хорооны даргын 2025 оны.........дугаар тушаалын 2 дугаар хавсралтаар зөвшөөрснөөр, Соёл, спорт, аялал жуулчлал, залуучуудын сайдын 20... оны ... дугаар сарын ... -ны өдрийн .... тоот тушаалаар батлав.

Монгол Улсын Байгууллагын нууцын тухай хуулийн 5 дугаар зүйлийн 2, Статистикийн тухай хуулийн 22 дугаар зүйлийн 3 дугаар заалтын дагуу мэдээллийн нууцыг чандлан хадгална.

СОЁЛЫН БИЕТ БУС ӨВИЙГ ӨВЛӨН УЛАМЖЛАГЧИЙН БҮРТГЭЛ

А.ХАЯГИЙН ХЭСЭГ

Аймаг, нийслэлийн нэр, код		
Сум, дүүргийн нэр, код		

Б.ҮНДСЭН МЭДЭЭЛЭЛ

Соёлын биет бус өвийг өвлөн уламжлагчийн бүртгэл																		
МД	Өвлөн уламжлагчийн ерөнхий мэдээлэл								Үндсэн захиргаа			Оршин суугаа хаяг			Боловсрол	Мэргэжил	Хөдөлмөр эрхлэлт	Алдар цол, гавьяа шагнал
	УНБМС-ийн дугаар	Регистрийн дугаар	Ургийн овог	Эцэг /эхийн нэр	Өөрийн нэр	Хүйс	Үндэс угсаа	Төрсөн он сар өдөр	Аймаг, Нийслэл	Сум, дүүрэг	Баг, хороо	Аймаг, Нийслэл	Сум, дүүрэг	Баг, хороо	Доктор 1 Магистр 2 Бакалавр 3 Дипломын дээд 4 Тусгай мэргэжлийн дунд 5 Техникийн болон мэргэжлийн 6 Бүрэн дунд 7 Суурь 8 Бага 9 Боловсролгүй 10		Төрийн байгууллага 1 Хувиараа хөдөлмөр эрхлэгч 2 Малчин 3 Тэтгэвэрт 4 Оюутан 5 Сурагч 6 Бусад 7 Ажилгүй 8	Хөдөлмөрийн хүндэт 1 Хөдөлмөрийн гавьяаны улаан тугийн одон 2 Алтан гадас 3 Соёлын гавьяат зүтгэлтэн 4 Урлагийн гавьяат зүтгэлтэн 5 Хөдөлмөрийн баатар 6 Бусад 7
А	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18
1																		
2																		

Б-СӨ-2-ын үргэлжлэл 1

<table>
<tr><th rowspan="4">МД</th><th colspan="4">Соёлын биет бус өвийг өвлөн уламжлагчийн бүртгэл</th><th colspan="7">Өвийн мэдээлэл</th></tr>
<tr><th rowspan="3">Холбоо барих гар утас, гэрийн болон ажлын утас</th><th rowspan="3">Гэр бүл, ойрын хүний утас</th><th rowspan="3">Хөгжлийн бэрхшээлтэй эсэх</th><th rowspan="3">Амьд сэрүүн байгаа эсэх</th><th colspan="5">Голлож эзэмшсэн өвийн нэр</th><th rowspan="3">Ур чадварын түвшин</th><th rowspan="3">Хэддэх үеийн өвлөн уламжлагч вэ?</th></tr>
<tr><th colspan="3">Өвийн бүртгэл</th><th rowspan="2">Ай сав</th><th rowspan="2">Өвийн нэр</th></tr>
<tr><th>Монгол улсын соёлын биет бус өвийн төлөөллийн үндэсний бүртгэл</th><th>Монгол улсын яаралтай хамгаалах шаардлагатай соёлын биет бус өвийн үндэсний бүртгэл</th><th>Соёлын өвийн улсын нэгдсэн бүртгэл, мэдээллийн санд шинээр бүртгэх өв</th></tr>
<tr><td></td><td></td><td></td><td>Хараань 1
Ярианы 2
Хөдөлгөөний 3
Сонсголын 4
Оюун ухааны хомсдолтой 5
Сэтгэцийн 6
Хавсарсан 7
Бусад 8</td><td>Тийм 1
Үгүй 2</td><td>Тийм 1
Үгүй 2</td><td>Тийм 1
Үгүй 2</td><td>Тийм 1
Үгүй 2</td><td>Эх хэл болон аман Уламжлал, илэрхийллүүд 1
Ардын язгуур урлаг 2
Үндэсний уламжлалт зан үйл, ёслол, баяр наадам 3
Байгалийн болон сав ертөнцийн тухай мэдлэг, заншил, уламжлалт арга 4
Уламжлалт арга ухаан 5
Мал маллах арга ухаан 6
Уламжлалт гар урлал 7</td><td>Өвлөн уламжилж буй өвийн нэрийг сонгоно /Шинээр бүртгүүлэх өв бол бичнэ/</td><td>Маш сайн 1
Сайн 2
Дунд 3
Муу 4</td><td>1 дэх үе 1
2 дахь үе 2
3 дахь үе 3
4 дэх үе 4
5, түүнээс дээш үе 5</td></tr>
<tr><td>А</td><td>19</td><td>20</td><td>21</td><td>22</td><td>23</td><td>24</td><td>25</td><td>26</td><td>27</td><td>28</td><td>29</td></tr>
<tr><td>1</td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td></tr>
<tr><td>2</td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td></tr>
</table>

Б-СӨ-2-ын үргэлжлэл 2

МД	Өвийн мэдээлэл									Дагалдах өвийн мэдээлэл	
	Өвлөн уламжлагчийн баримтжуулалттай холбоотой мэдээлэл			Өвлөн уламжлагч хүнтэй холбоотой судалгааны хэрэглэгдэхүүн		Өвлөн уламжилсан хэлбэр				Өвлөн уламжлагчийн дагалдах өвийн нэр	
										Өвийн бүртгэл	
	Баримтын төрөл Цаасан суурьтай баримт 1 Гэрэл зураг /цаасан суурьтай/ 2 Аналог видео хальс 3 Аналог гэрэл зургийн хальс 4 Цахим файл 5 CD/DVD 6	Агуулга	Хадгаламжийн нэгж дугаар	Тайлбар	Файл	Өвлөн уламжилсан байдал Үе дамжсан 1 Академик / танхимын сургалтаар / 2 Бие дааж сурсан 3 Шавь сургалтаар 4 Төрөл садан /хамаатан/ 5	Өвлөн уламжилсан арга зам /2.7.1 сонголттоо дэлгэрүүлж бичих/	Соёлын биет бус өвийг ур чадварын өндөр түвшинд өвлөн уламжилсан өвлөн уламжлагчийн үндэсний жагсаалтад бүртгэгдсэн эсэх тийм 1 Үгүй 2	Монгол улсын соёлын биет бус өвийн төлөөллийн үндэсний бүртгэл тийм 1 Үгүй 2	Монгол Улсын яаралтай хамгаалах шаардлагатай соёлын биет бус өвийн үндэсний бүртгэл тийм 1 Үгүй 2	Соёлын өвийн Улсын нэгдсэн бүртгэл, мэдээллийн санд шинээр бүртгэх өв тийм 1 Үгүй 2
А	30	31	32	33	34	35	36	37	38	39	40
1											
2											

Б-СӨ-2-ын үргэлжлэл 3

МД	Дагалдах өвийн мэдээлэл					
	Өвлөн уламжлагчийн дагалдах өвийн нэр		Дагалдах өвийн ур чадварын түвшин	Хэд дэх үеийн өвлөн уламжлагч	Өвлөн уламжилсан байдал /хэлбэр/	
	Ай сав	Өвийн нэр			Дагалдах өвийг өвлөн уламжилсан байдал	Өвлөн уламжилсан арга зам /2.7.1 сонголттоо дэлгэрүүлж бичих/
	Эх хэл болон аман Уламжлал, илэрхийллүүд 1 Ардын язгуур урлаг 2 Үндэсний уламжлалт зан үйл, ёслол, баяр наадам 3 Байгалийн болон сав ертөнцийн тухай мэдлэг, заншил, уламжлалт арга 4 Уламжлалт арга ухаан 5 Мал маллах арга ухаан 6 Уламжлалт гар урлал 7	Өвлөн уламжилж буй өвийн нэрийг сонгоно /Шинээр бүртгүүлэх өв бол бичнэ/	Маш сайн 1 Сайн 2 Дунд 3 Муу 4	1 дэх үе 1 2 дахь үе 2 3 дахь үе 3 4 дэх үе 4 5 ба түүнээс дээш үе 5	Үе дамжсан 1 Академик / танхимын сургалтаар / 2 Бие дааж сурсан 3 Шавь сургалтаар 4 Төрөл садан /хамаатан/ 5	
А	41	42	43	44	45	46
1						
2						

Тамга тэмдэг

Хянасан: .... /Албан тушаал/ .... /Нэр/ .... /Гарын үсэг/

Мэдээ гаргасан: .... /Албан тушаал/ .... /Нэр/ .... /Гарын үсэг/

20 ... оны ... сарын ... өдөр

СОЁЛЫН БИЕТ БУС ӨВИЙГ ӨВЛӨН УЛАМЖЛАГЧИЙН БҮРТГЭЛИЙН (Б-СӨ-2) МАЯГТ НӨХӨХ ЗААВАР

1. **Ойлголт, тодорхойлолт**

А. Хаягийн хэсэг

Аймаг/нийслэлийн нэр, код – Аймаг, нийслэлийн нэр, кодыг харгалзах зайнд бичнэ. Кодыг нөхөхдөө мөрдөгдөж буй "Монгол Улсын засаг, захиргаа, нутаг дэвсгэрийн нэгжийн код"-ыг ашиглана.

Сум/дүүргийн нэр, код – Сум, дүүргийн нэр, кодыг харгалзах зайнд бичнэ. Кодыг нөхөхдөө мөрдөгдөж буй "Монгол Улсын засаг, захиргаа, нутаг дэвсгэрийн нэгжийн код"-ыг ашиглана.

Б.Үндсэн мэдээлэл

УНБМС-ийн дугаар (Багана 1)-Энэ дугаарыг зөвхөн бүртгэл хийж баталгаажуулсны дараа систем автоматаар өгнө. Соёлын биет бус өвийг өвлөн уламжлагчийн бүртгэлийг асуулгын дагуу бөглөж хадгалах ба улсын нэгдсэн бүртгэл, мэдээллийн санд мэдээллийг хүлээн авч баталгаажуулсны дараа олгогдоно.

Регистрийн дугаар (Багана 2)-Өвлөн уламжлагчийн регистрийн дугаарыг оруулна.

Ургийн овог (Багана 3)-Өвлөн уламжлагчийн ургийн овгийг үнэн зөв бичнэ.

Эцэг (эх)-ийн нэр (Багана 4)-Өвлөн уламжлагчийн эцэг, эхийн нэрийг бичнэ.

Өөрийн нэр (Багана 5)-Өвлөн уламжлагчийн өөрийн нэрийг бичнэ.

Хүйс (Багана 6)-Эрэгтэй, эмэгтэй сонголтоос тохирохыг сонгоно.

Үндэс угсаа (Багана 7)-Угсаатны зүйн бүлгээс аль тохирохыг сонгоно.

Төрсөн он, сар, өдөр (Багана 8)-Өвлөн уламжлагчийн төрсөн он, сар, өдрийг календариас сонгоно.

Үндсэн захиргаа (Багана 9÷11)-Тухайн өвлөн уламжлагчийн төрсөн газар буюу уугуул аймаг, сумын нэрийн бичнэ.

Оршин суугаа хаяг (Багана 12÷14)-Өвлөн уламжлагчийн байнга оршин суух хаягийг аймаг, сум, нийслэл, дүүргийн нэр, баг, хорооны нэр, дугаар, хороолол, гудамжны нэр, байр, хаалганы дугаар, газар зүйн нэр /газар, усны/-ийг оруулна (Иргэний Улсын бүртгэлийн тухай хуулийн 8.1. дэх хэсэгт Иргэн иргэний улсын бүртгэлийн мэдээллийн санд бүртгэлтэй хаягаас өөр хаягт шилжин 180 хоногоос дээш хугацаагаар оршин суухаар бүртгүүлэхийг байнга, 180 хоног ба түүнээс доош хугацаагаар оршин суухаар бүртгүүлэхийг түр оршин суух гэнэ). Мөн Хур систем нь өвлөн уламжлагчийн оршин суугаа хаягийн мэдээллийг оны төгсгөлд автоматаар шинэчлэгдэнэ.

Боловсрол (Багана 15)-Өвлөн уламжлагчийн боловсролын талаарх мэдээллийг боловсролгүй болон сургуулийн өмнөх, ерөнхий боловсрол, мэргэжлийн болон техникийн, дээд боловсролыг эзэмшсэн эсэхийн аль тохирохыг сонгоно.

Мэргэжил (Багана 16)- Өвлөн уламжлагчийн мэргэжил болон чадамжийн түвшнийг гэрчилсэн албан ёсны баталгааг үндэслэн эзэмшсэн мэргэжлийг бичиж оруулна.

Хөдөлмөр эрхлэлт (Багана 17)-Тухайн өвлөн уламжлагчийн ажил хөдөлмөр эрхэлж буй байдлыг төрийн байгууллага, хувийн хэвшил, хувиараа хөдөлмөр эрхлэгч, малчин, тэтгэвэрт, оюутан гэсэн аль тохирохыг сонгоно.

Алдар цол, гавьяа шагнал (Багана 18)-Тухайн өвлөн уламжлагч нь Хөдөлмөрийн хүндэт, Хөдөлмөрийн гавьяаны улаан тугийн одон, Алтан гадас, Соёлын гавьяат зүтгэлтэн, Урлагийн гавьяат зүтгэлтэн, Хөдөлмөрийн баатар, Бусад гэсэн сонголтоос 1 ба түүнээс олон утгыг бөглөж болно.

Холбоо барих утас (Багана 19)-Соёлын биет бус өвийг өвлөн уламжлагчийн өөрийнх нь холбоо барих утасны дугаарыг бичнэ.

Гэр бүл, ойрын хүний утас (Багана 20)-Соёлын биет бус өвийг өвлөн уламжлагчийн гэр бүлийн нэг гишүүний утасны дугаарыг бичнэ.

Хөгжлийн бэрхшээлтэй эсэх (Багана 21)-Тухайн өвлөн уламжлагч хэрэв хөгжлийн бэрхшээлтэй бол "Тийм" сонголтоор Харааны, Ярианы, Сонсголын, Хөдөлгөөний, Оюун ухааны хомсдолтой, Сэтгэцийн, Хавсарсан, Бусад гэсэн сонголтоос 1 ба түүнээс олон утгыг бөглөж болно.

Амьд сэрүүн байгаа эсэх (Багана 22)-Хэрэв тухайн өвлөн уламжлагч амьд сэрүүн байгаа бол "Тийм", нас барсан тохиолдолд "Үгүй" сонголтыг сонгож нас барсан он, сар, өдрийг бичнэ.

Өвийн бүртгэл (Багана 23÷25)-Тухайн Соёлын биет бус өвийг өвлөн уламжлагчийн голлон эзэмшсэн өв нь Монгол Улсын соёлын биет бус өвийн төлөөллийн үндэсний бүртгэл, Монгол Улсын Яаралтай хамгаалах шаардлагатай соёлын биет бус өвийн үндэсний бүртгэл, Соёлын өвийн улсын нэгдсэн бүртгэл, мэдээллийн санд шинээр бүртгэх өв (7 ай сав 363 өвийн жагсаалтад бүртгэгдээгүй шинээр илрүүлсэн өвийг)-ийн бүртгэлийн алинд хамаарахыг сонгоно.

Голлож эзэмшсэн өвийн нэр (Багана 26÷27)-Монгол Улсын соёлын биет бус өвийн Төлөөллийн үндэсний бүртгэл, Монгол Улсын Яаралтай хамгаалах шаардлагатай соёлын биет бус өвийн үндэсний бүртгэлийг сонгосон тохиолдолд тохирох ай савыг сонгон өвийн нэрийг бичих бол харин Соёлын өвийн улсын нэгдсэн бүртгэл, мэдээллийн санд шинээр бүртгэх өвийг сонгосон бол зөвхөн ай савын нэрийг сонгоно.

Ур чадварын түвшин (Багана 28)-Тухайн өвлөн уламжлагчийн голлож эзэмшсэн өвийн ур чадварын түвшнийг "маш сайн", "сайн", "дунд", "муу" гэсэн сонголтоос тухайн хүн өөрийгөө үнэлэн сонгох ба өвлөн уламжлагчийн саналыг үндэслэн бүртгэнэ.

Хэд дэх үеийн өвлөн уламжлагч бэ? (Багана 29)-Тухайн өвлөн уламжлагч хэд дэх үеийн өвлөн уламжлагч болохыг "1 дэх үе", "2 дахь үе", "3 дахь үе", "4 дэх үе", "5 ба түүнээс дээш" гэсэн сонголтоос сонгоно.

Өвлөн уламжилсан өвийн мэдээлэл (Багана 30÷32)-Тухайн өвлөн уламжлагчийн голлох өвийн тухай дэлгэрэнгүй мэдээллийг бичнэ.

Өвлөн уламжлагч хүнтэй холбоотой судалгааны хэрэглэгдэхүүн (Багана 33÷34)-Тухайн Соёлын биет бус өвийг өвлөн уламжлагч хүнтэй холбогдох судалгааны хэрэглэгдэхүүнийг PDF файлаар оруулж тайлбар хэсэгт товч агуулгыг бичнэ.

Өвлөн уламжилсан байдал (Багана 35)-Тухайн соёлын биет бус өвийг өвлөн уламжилсан байдлыг "Үе дамжсан"," Академик", "Бие дааж сурсан", "Шавь сургалтаар", "Төрөл садан, хамаатан" гэсэн сонголтуудаас аль тохирохыг сонгоно.

Өвлөн уламжилсан арга зам (Багана 36)-Тухайн соёлын биет бус өвийг хэнээс, ямар арга замаар өвлөн уламжилсан талаарх дэлгэрэнгүй мэдээллийг бичнэ.

Соёлын биет бус өвийг ур чадварын өндөр түвшинд өвлөн уламжилсан өвлөн уламжлагчийн үндэсний жагсаалтад бүртгэгдсэн эсэх (Багана 37)-Тухайн соёлын биет бус өвийг өвлөн уламжлагч нь Засгийн газрын 2019 оны 475 дугаар тогтоолын хавсралтаар баталсан 102 өвлөн уламжлагчийн жагсаалтаар бүртгэгдсэн бол "Тийм" бүртгэгдээгүй бол “Үгүй" гэсэн сонголтыг сонгоно.

Монгол улсын соёлын биет бус өвийн төлөөллийн үндэсний бүртгэл (Багана 38)-Монгол улсын соёлын биет бус өвийн төлөөллийн үндэсний бүртгэлд бүртгэгдсэн бол "Тийм" бүртгэгдээгүй бол “Үгүй" гэсэн сонголтыг сонгоно.

Дагалдах өвийн талаар дэлгэрэнгүй мэдээллийг "нэмэх” хэсгийг сонгон хүснэгтийн дагуу нөхөж бичнэ. (Жич: Дагалдах өвийн тоо хязгаарлахгүй.) Дагалдах өв гэдэг нь тухайн өвлөн уламжлагчийн хамгийн сайн эзэмшсэн өв болох голлох өвөөс гадна өвийн төрлийн хувьд голлох өвтэй ижил төстэй бус харин Соёлын биет бус өвийн өөр төрөлд хамаарах нэг (нэг ба хэд ч байж болох) өвийг эзэмшсэн бол түүнийг хэлнэ.

Дагалдах өвийн бүртгэл (Багана 39÷40)-Тухайн Соёлын биет бус өвийг өвлөн уламжлагчийн голлон эзэмшсэн өв нь Монгол Улсын соёлын биет бус өвийн Төлөөллийн үндэсний бүртгэл, Монгол Улсын Яаралтай хамгаалах шаардлагатай соёлын биет бус өвийн үндэсний бүртгэл, Соёлын өвийн улсын нэгдсэн бүртгэл, мэдээллийн санд шинээр бүртгэх өвийн алинд хамаарахыг сонгоно.
Дагалдах өвийн нэр (Багана 41÷42)- Монгол Улсын соёлын биет бус өвийн Төлөөллийн үндэсний бүртгэл, Монгол Улсын Яаралтай хамгаалах шаардлагатай соёлын биет бус өвийн үндэсний бүртгэлийг сонгосон тохиолдолд тохирох ай сав, өвийн нэрийг сонгон, тухайн өвийг улсын нэгдсэн бүртгэл, мэдээллийн санд шинээр бүртгэх бол ай савыг сонгон нэрийг бичнэ.
Дагалдах өвийн ур чадварын түвшин (Багана 43)-Тухайн өвлөн уламжлагчийн дагалдах өвийн ур чадварын түвшнийг "маш сайн", "сайн", "дунд", "муу" гэсэн сонголтоос тухайн хүн өөрийгөө үнэлэн сонгох ба өвлөн уламжлагчийн саналыг үндэслэн бүртгэнэ.
Хэд дэх үеийн өвлөн уламжлагч (Багана 44)-Тухайн өвлөн уламжлагч хэд дэх үеийн өвлөн уламжлагч болохыг "1 дэх үе", "2 дахь үе", "3 дахь үе", "4 дэх үе", "5 ба түүнээс дээш" гэсэн сонголтоос сонгоно.
Дагалдах өвийг өвлөн уламжилсан байдал (Багана 45)-Тухайн соёлын биет бус өвийг өвлөн уламжилсан байдлыг "Үе дамжсан"," Академик", "Бие дааж сурсан", "Шавь сургалтаар", "Төрөл садан, хамаатан" гэсэн сонголтуудаас аль тохирохыг сонгоно,
Өвлөн уламжилсан арга зам (Багана 46)-Тухайн соёлын биет бус өвийг хэнээс ямар арга замаар өвлөн уламжилсан талаарх дэлгэрэнгүй мэдээллийг бичнэ.

<u>В. Баталгаажуулалтын хэсэг:</u>
Хянасан - Тухайн мэдээг хянасан албан хаагчийн албан тушаал, нэр, гарын үсэг байна.
Мэдээ гаргасан - Тухайн мэдээг гаргасан албан хаагчийн албан тушаал, нэр, гарын үсэг байна.
Тамга тэмдэг - Тухайн байгууллагын тамга тэмдгээр баталгаажсан байна.
Огноо - Мэдээ гаргасан он, сар, өдөр байна.

Үндэсний статистикийн хорооны даргын
2025 оны 12 дугаар сарын 22-ны өдрийн
А/145 дугаар тушаалын 3 дугаар хавсралт

Б-СӨ-3

Үндэсний статистикийн хорооны даргын 2025 оны.........дугаар тушаалын 3 дугаар хавсралтаар зөвшөөрснөөр, Соёл, спорт, аялал жуулчлал, залуучуудын сайдын 20... оны ... дугаар сарын ... -ны өдрийн .... тоот тушаалаар батлав.

Монгол Улсын Байгууллагын нууцын тухай хуулийн 5 дугаар зүйлийн 2, Статистикийн тухай хуулийн 22 дугаар зүйлийн 3 дугаар заалтын дагуу мэдээллийн нууцыг чандлан хадгална.

ТҮҮХ, СОЁЛЫН ХӨДЛӨХ ДУРСГАЛТ ЗҮЙЛИЙН БҮРТГЭЛ

А.ХАЯГИЙН ХЭСЭГ

Аймаг, нийслэлийн нэр, код		
Сум, дүүргийн нэр, код		

Б.ҮНДСЭН МЭДЭЭЛЭЛ

МД	УНБМС-ийн дугаар	Өмчийн хэлбэр Төрийн 1 Орон нутгийн 2 Шашны 3 Олон нийтийн 4 Хувийн хэвшлийн 5 Иргэний 6	Өмчлөгч	Эзэмшигч	Музейн зэрэглэл Үндэсний 1 Улсын 2 Орон нутгийн 3 Бусад 4 Бүс нутгийн 5	Дурсгалт зүйлийн нэр	Хувийн дугаар	Сан хөмрөгийн төрөл Үндсэн 1 Туслах 2	Төрөл зүйл Археологийн цуглуулга 1 Түүхийн цуглуулга 2 Угсаатны зүй 3 Шашин шүтлэг 4 Урлаг, уран сайхан 5 Байгалийн холбогдолтой цуглуулга 6	Дэд төрөл зүйлийн код	Холбогдох он цаг	Дурсгалыг бүтээсэн он	Соёлын өвийн зэрэглэл Хосгүй үнэт 1 Үнэт 2 Зэрэглэлд хамрагдаагүй 3	Зэрэглэлийн шийдвэр	Тоо ширхэг
А	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
1															
2															
3															

Б-СӨ-3-ын үргэлжлэл 1

МД	Иж бүрдлийн бүрэлдэхүүн хэсгийн тоо ширхэг	Эх бүтээл эсэх Тийм 1 Үгүй 2	Ховор түгээмэл байдал Нэн ховор 1 Ховор 2 Түгээмэл 3	Ашиглалтын байдал Үзүүллэгт 1 Сан хөмрөгт 2	Үнэлгээ /төгрөг/	Олон нийтэд харуулах эсэх Тийм 1 Үгүй 2	Олон нийтэд зориулсан тайлбар	Олон улс, орон нутаг, шинжлэх ухааны нэр	Гарал үүсэл	Бүтээлчийн нэр	Дэг, сургууль, хийц	Материал	Арга ажиллагаа	Тодорхойлолт			
														Дүрслэн бичих	Тэмдэг бичээс	Ялгагдах онцлог	Зориулалт
А	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31	32
1																	
2																	
3																	

Б-СӨ-3-ын үргэлжлэл 2

МД	Хэмжээ /ерөнхий/							Иж бүрдлийн бүрэлдхүүн хэсгийн мэдээлэл									Хадгалалтын байдал			Цуглуулсан арга зам	Анхны үнэ	Бүтээлгэсэн үнэ	Музейд авсан шийдвэрийн огноо, дугаар
	Өндөр	Өргөн	Урт	Зузаан	Голч	Жин	Бусад хэмжээс	Хувийн дугаар	Тодорхойлолт	Хэмжээ							Бүрэн бүтэн байдал	Чанар байдал Сайн 1 Дунд 2 Муу 3	Гэмтэл	Музейн хайгуул, малтлага, судалгааны ажлын үр дүнд олж авах 1 Худалдаж авах 2 Өв, бэлэглэлийн журмаар авах 3 Эрх бүхий байгууллагын шийдвэрээр шилжүүлж авах 4 Өөрийн хөрөнгөөр бүтээлгэх 5 Хандив, тусламжаар авах 6 Хуулиар хориглоогүй бусад 7			
										Өндөр	Өргөн	Урт	Зузаан	Голч	Жин	Бусад							
А	33	34	35	36	37	38	39	40	41	42	43	44	45	46	47	48	49	50	51	52	53	54	55
1																							
2																							
3																							

Б-СӨ-3-ын үргэлжлэл 3

МД	Товч түүх				Бүртгэлийн түүх			Үнэлгээний түүх			Судлагдсан байдал	Сэргээн засварлагдсан байдал	Цэвэрлэгээ бэхжүүлэлт хийгдсэн байдал	Хадгалалт хамгаалалт хийгдсэн байдал					
	Холбогдох газар, орон	Хэрэглэж байсан хүн	Цуглуулагчийн нэр	Бүтээлчийн нэр	Хуучин хувийн дугаар	Ерөнхий бүртгэлийн дэс дугаар	Төрөлжсөн бүртгэлийн дэс дугаар	Шийдвэрийн дугаар	Он	Үнэлгээ /төгрөг/		Тийм 1 Үгүй 2	Тийм 1 Үгүй 2	Тийм 1 Үгүй 2	Тайлангийн дугаар	Хадгалалт хамгаалалт хийгдсэн газар	Эхлэсэн огноо	Дууссан огноо	Хадгалалт хамгаалалт хийсэн тоо ширхэг
А	56	57	58	59	60	61	62	63	64	65	66	67	68	69	70	71	72	73	74
1																			
2																			
3																			

Тамга тэмдэг

Хянасан: .... /Албан тушаал/ .... /Нэр/ .... /Гарын үсэг/

Мэдээ гаргасан: .... /Албан тушаал/ .... /Нэр/ .... /Гарын үсэг/

20 ... оны ... сарын ... өдөр

Б-СӨ-3-ын үргэлжлэл 4

МД	Үзэсгэлэнд оролцсон байдал	Хуулбар хийгдсэн байдал				Мерчандайз хийгдсэн байдал				Шилжилт хөдөлгөөний бүртгэл						Бүртгэл, мэдээллийн санд хадгалагдаж буй баримт, материал		
	Тийм 1 Үгүй 2	Он	Шийдвэрийн дугаар	Хувилсан тоо ширхэг	Гэрээний дугаар	Он	Шийдвэрийн дугаар	Үйлдвэрлэсэн тоо ширхэг	Гэрээний дугаар	Шилжилт хөдөлгөөний төрөл Хасагдсан 1 Нэмэгдсэн 2	Шилжилт хөдөлгөөний дэд төрөл Шилжүүлсэн 1 Хасаж Актласан 2 Хулгайд Алдсан 3 Солигдсон 4 Бусад /Үрэгдсэн, дутсан, шалтгаан тодорхойгүй/ 5	Шилжсэн байгууллага	Он	Шийдвэрийн дугаар	Дэлгэрэнгүй мэдээлэл	Баримтын төрөл Дүрс бичлэг 1 Баримтжуулалтын гэрэл зураг 2 Цаасан 3 Уран сайхны гэрэл зураг 4	Агуулга	Хадгаламжийн нэгжийн дугаар
А	75	76	77	78	79	80	81	82	83	84	85	86	87	88	89	90	91	92
1																		
2																		
3																		

ТҮҮХ, СОЁЛЫН ХӨДЛӨХ ДУРСГАЛТ ЗҮЙЛИЙН БҮРТГЭЛИЙН (Б-СӨ-3) МАЯГТ НӨХӨХ ЗААВАР

1. Ойлголт, тодорхойлолт

Цэвэрлэгээ гэдэг нь соёлын биет өвд үүссэн төрөл бүрийн бохирдол, давхаргыг зогсоох арчлах, тордох үйл ажиллагааг хэлнэ.
Бэхжүүлэх гэдэг нь соёлын биет өвийг одоогийн эх төрх байдлаар нь хадгалах үйл ажиллагааг хэлнэ.
Сэргээн засварлалт гэж устах, эвдрэх, гэмтэх аюул учирч байгаа соёлын өвийг авран хамгаалах зорилгоор сэргээн засварлах тусгай зөвшөөрөлтэй иргэн аж, ахуй нэгж, байгууллагаар анхны эх төрхийг нь алдагдуулахгүйгээр механик ажилбар хийж, цэвэрлэгээ, бэхжүүлэлт, нөхөн сэргээх, засварлах үйл ажиллагааг хэлнэ.
Хадгалалт хамгаалалт гэж сэргээн засварлалт хийх шаардлагагүй материалын онцлогт таарсан стандарт орчин үүсгэх замаар хадгалалт хамгаалалт хийсэн дурсгалын мэдээллийг хэлнэ.

А. Хаягийн хэсэг

Аймаг/нийслэлийн нэр, код – Аймаг, нийслэлийн нэр, кодыг харгалзах зайнд бичнэ. Кодыг нөхөхдөө мөрдөгдөж буй "Монгол Улсын засаг, захиргаа, нутаг дэвсгэрийн нэгжийн код"-ыг ашиглана.
Сум/дүүргийн нэр, код – Сум, дүүргийн нэр, кодыг харгалзах зайнд бичнэ. Кодыг нөхөхдөө мөрдөгдөж буй "Монгол Улсын засаг, захиргаа, нутаг дэвсгэрийн нэгжийн код"-ыг ашиглана.

Б.Үндсэн мэдээлэл

УНБМС-ийн дугаар (Багана 1)-Энэ дугаарыг зөвхөн бүртгэл хийж баталгаажуулсны дараа систем автоматаар өгнө. Соёлын биет бус өвийг өвлөн уламжлагчийн бүртгэлийг асуулгын дагуу бөглөж хадгалах ба улсын нэгдсэн бүртгэл, мэдээллийн санд мэдээллийг хүлээн авч баталгаажуулсны дараа олгогдоно.
Өмчийн хэлбэр (Багана 2)-Тухайн түүх, соёлын хөдлөх дурсгалт зүйлийг өмчилж буй байгууллага, иргэний өмчлөлийн хэлбэрээс хамаарч төрийн, орон нутгийн, шашны, олон нийтийн, хувийн хэвшлийн, иргэний гэсэн сонголтоос аль тохирохыг сонгоно.
Өмчлөгч (Багана 3)-Түүх, соёлын хөдлөх дурсгалт зүйлийн өмчлөлийн хэлбэрээс төрийн, орон нутгийн, шашны, олон нийтийн гэсэн сонголтыг сонгосон тохиолдолд өмчлөгч нь "Монгол Улс" гэж автоматаар сонгогдоно. Харин хувийн хэвшлийн, иргэний гэсэн сонголтыг сонгосон бол иргэн, хуулийн этгээдийн нэрийг сонгоно.
Эзэмшигч (Багана 4)-Түүх, соёлын хөдлөх дурсгалт зүйлийг эзэмшигч байгууллага, иргэний алба ёсны овог нэрийг сонгоно.
Музейн зэрэглэл (Багана 5)-Төрийн болон орон нутгийн өмчийн музей, байгууллага нь тохирох зэрэглэлийг сонгоно.
Дурсгалт зүйлийн нэр (Багана 6)-Тухайн түүх, соёлын хөдлөх дурсгалт зүйлийн нэрийг бичнэ.
Хувийн дугаар (Багана 7)-Музейн үзмэр, эд өлгийн зүйлийн ерөнхий бүртгэлд бичигдсэн үзмэр, эд өлгийн зүйлийн хувийн дугаарыг бичнэ.
Сан хөмрөгийн төрөл (Багана 8)-Музейн үзмэр, эд өлгийн зүйлийн ерөнхий бүртгэлд үндсэн, туслах сан хөмрөгт бүртгэгдсэн эсэхээс хамаарч аль тохирохыг сонгоно.
Төрөл зүйл (Багана 9:10)-Соёлын өвийн бүртгэл, мэдээллийн сангийн программуудад ашиглагдаж буй "Төрөл зүйл"-ийг Археологийн, түүхийн, угсаатны зүйн, шашин шүтлэг, урлаг уран сайхан, байгалийн өв гэсэн ерөнхий 6 ангиллаар төрөлжүүлэн бүртгэдэг. 6

ангилал нь нийт 50 дэд ангилалд хуваагдаж, 50 дэд ангилал нь 845 нэршилд хуваагддаг бөгөөд тус ангилал бүрийн сонголтуудаас аль тохирохыг сонгоно.

Холбогдох он цаг (Багана 11)-Түүх, соёлын хөдлөх дурсгалт зүйлийг бүтээсэн болон холбогдох он цагийг түүхэн он цагийн үечлэлд хамруулан сонгоно.

Дурсгалыг бүтээсэн он (Багана 12)-Түүх, соёлын хөдлөх дурсгалт зүйлийн бүтээсэн он, цаг тодорхой бол энэ хэсэгт бичнэ.

Соёлын өвийн зэрэглэл (Багана 13)-Тухайн түүх, соёлын хөдлөх дурсгалт зүйл нь холбогдох журмын дагуу хосгүй үнэт, үнэт зэрэглэлд батлагдсан бол зэрэглэлийн нэрийг, үгүй бол зэрэглэлд хамрагдаагүй сонголтыг сонгоно.

Зэрэглэлийн шийдвэр (Багана 14)-Тухайн түүх, соёлын хөдлөх дурсгалт зүйл нь Засгийн газрын тогтоолоор хосгүй үнэт зэрэглэлд, Соёлын сайдын тушаалаар үнэт зэрэглэлд батлагдсан бол тушаал шийдвэрийн нэрийг сонгоно.

Тоо ширхэг (Багана 15)-Тухайн түүх, соёлын хөдлөх дурсгалт зүйлийн тоо, ширхгийг бичнэ.

Иж бүрдлийн бүрэлдэхүүн хэсгийн тоо ширхэг (Багана 16)-Тухайн түүх, соёлын хөдлөх дурсгалт зүйл олон хэсгээс бүрдэж байгаа бол иж бүрдэл бүрийн нийт тоо, ширхгийг бичнэ.

Эх бүтээл (Багана 17)-Тухайн дурсгал эх бүтээл болон хуулбар болохыг ялган "Тийм", "Үгүй" гэсэн сонголтыг хийнэ.

Ховор, түгээмэл байдал (Багана 18)-Тухайн түүх, соёлын хөдлөх дурсгалт зүйлийн ховор, түгээмэл байдлыг харгалзан "Нэн ховор", "Ховор", "Түгээмэл" сонголтоос тохирохыг сонгоно.

Ашиглалтын байдал (Багана 19)-Тухайн түүх, соёлын хөдлөх дурсгалт зүйл нь үзүүллэгт дэлгээтэй байгаа эсвэл сан хөмрөгт хадгалагдаж байгаагаас хамаарч "үзүүллэгт", "Сан хөмрөгт" гэсэн сонголтоос тохирохыг сонгоно.

Үнэлгээ (Багана 20)-Төрийн болон орон нутгийн өмчийн музей, байгууллага нь санхүүгийн тайлангийн Түүх, соёлын хөдлөх дурсгалт зүйлийн дансанд бүртгэгдсэн үнийг бичнэ. Харин шашны, олон нийтийн, хувийн хэвшлийн, иргэний түүх, соёлын хөдлөх дурсгалт зүйлийн үнэлгээг тухайн байгууллагын санхүүгийн тайланд тусгагдсан үнийг бичнэ.

Олон нийтэд харуулах эсэх (Багана 21)-Түүх, соёлын хөдлөх дурсгалт зүйлийн холбогдох мэдээллийг иргэн, судлаачдад хүргэх талбар. Энэхүү талбарыг GLAM системд харуулах бол "тийм" "үгүй" гэсэн сонголтыг сонгоно. Тийм сонголтыг сонгосон тохиолдолд олон нийтэд зориулсан талбар гарч ирнэ

Олон нийтэд зориулсан тайлбар (Багана 22)-Түүх, соёлын хөдлөх дурсгалт зүйлийн талаар олон нийтэд зориулсан товч тайлбарыг бичнэ.

Олон улс, орон нутаг, шинжлэх ухааны нэр (Багана 23)-Олон нийтэд нийтлэг тархсан, орон нутагт угсаатны бүлгийн нэрлэж заншсан нэр болон олон улсад, шинжлэх ухааны эргэлтэд түгээмэл хэрэглэгддэг нэрийг бичнэ.

Гарал үүсэл (Багана 24)-Тухайн түүх, соёлын хөдлөх дурсгалт зүйлийн гарал, үүслийн талаарх мэдээллийг бичнэ.

Бүтээлчийн нэр (Багана 25)-Тухайн түүх, соёлын хөдлөх дурсгалт зүйлийн бүтээлч, зохиогчийн овог, нэрийг баримт, судалгааг үндэслэн бичнэ. Зохиогч, бүтээгч нь тодорхойгүй бол бөглөхгүй.

Дэг сургууль хийц (Багана 26)-Тухайн түүх, соёлын хөдлөх дурсгалт зүйлийг ямар "сургууль хийц "-д хамрагдахыг тогтоосон бол бичнэ. Тухайлбал: Монгол дархны урлал нь хийцээрээ Боржигин, Дарьганга, Долнуур, Ханхөхий, Буриад, Арчуул, Ноёнсэврэй, Авдарбаян, Батноров гэх мэт ангилагдсан байдаг.

Материал (Багана 27)-Түүх, соёлын хөдлөх дурсгалт зүйлийг хийсэн үндсэн материалыг сонгоно. Хэрэв олон төрлийн материал болон эрдэнийн чулуу, үнэт металл орсон бол дараагийн талбарт тоочин бичиж болно.

Арга ажиллагаа (Багана 28)-Түүх, соёлын хөдлөх дурсгалт зүйлийг хийсэн "арга ажиллагаа" нь тодорхой, танигдсан мэдээллийг бичнэ. Яаж хийсэн гэдгийг тодорхойлох, оёсон, цутгасан, будсан, хэвлэсэн гэх мэтээр тодорхой бичнэ.

Тодорхойлолт: Түүх, соёлын хөдлөх дурсгалт зүйлийн өнгө, хэлбэр төрх, материал, ур хийц, гараар болон үйлдвэрийн аргаар хийсэн болохыг тодорхой оновчтой дүрслэн бичнэ. Тухайлбал: дурсгалын үнэт металл, эрдэнийн чулууны тоо ширхэг, материалын өнгө, өөрчлөлт, хувирал зэргийг бичиж болно

Дүрслэн бичих (Багана 29)-Түүх, соёлын хөдлөх дурсгалт зүйлийн хэлбэр төрх, өнгө, дүрс зэрэг нүдэнд харагдаж байгаа физик шинжийг оновчтой үгээр, үнэн зөв тодорхойлон бичнэ.

Тэмдэг бичээс (Багана 30)-Таних тэмдэг, он, дардас, тамга, бичиг, бичээс, сорьцын тэмдэглэгээ зэргийг бичнэ.

Ялгагдах онцлог (Багана 31)-Түүх, соёлын хөдлөх дурсгалт зүйлийн ялгагдах онцлог шинж тэмдгийн мэдээллийг бичнэ

Зориулалт (Багана 32)-Түүх, соёлын хөдлөх дурсгалт зүйлийн язгуур зориулалт болон хэрхэн ашиглагдаж ирснийг бичнэ.

Ерөнхий хэмжээ (Багана 33÷39)-Түүх, соёлын хөдлөх дурсгалт зүйлийн ерөнхий өндөр, өргөн, урт, зузаан, голч, жинг бичнэ. Дурсгалын деталь хэсгүүдийн хэмжээг бусад хэмжээс хэсэгт бичнэ.

Хувийн дугаар (Багана 40)-Музейн үзмэр, эд өлгийн зүйлийн ерөнхий бүртгэлд бичигдсэн хувийн дугаарыг бичнэ

Тодорхойлолт (Багана 41)-Иж бүрдлийн тодорхойлолтыг бичнэ.

Хэмжээ (Багана 42÷48)-Иж бүрдлийн хэмжээг харгалзах утгуудад бичиж хадгална.

Бүрэн бүтэн байдал (Багана 49)-Түүх, соёлын хөдлөх дурсгалт зүйл нь бүрэн бүтэн эсэх тухай бичнэ.

Чанар байдал (Багана 50)-Түүх, соёлын хөдлөх дурсгалт зүйлийн чанар байдлыг "сайн", "дунд", "муу" гэсэн сонголтоос тохирохыг сонгоно.

Гэмтэл (Багана 51)-Түүх, соёлын хөдлөх дурсгалт зүйлийн хаана нь ямар гэмтэлтэй болохыг тодорхой тоочин бичнэ.

Цуглуулсан арга зам (Багана 52)-Музейн тухай хуулийн 12.2-заасны дагуу хайгуул, малтлага, судалгаагаар худалдаж авсан, өв бэлэглэлийн журмаар, эрх бүхий байгууллагын шийдвэрээр шилжүүлж авсан, өөрийн хөрөнгөөр бүтээлгэсэн хандив, тусламжаар авсан, хуулиар хориглоогүй бусад гэсэн сонголтоос аль хамаарахыг сонгоно.

Анхны үнэ (Багана 53)-Түүх соёлын хөдлөх дурсгалт зүйлийн анхны үнэлгээг бичнэ

Бүтээлгэсэн үнэ (Багана 54)-Түүх соёлын хөдлөх дурсгалт зүйлийг шинээр бүтээлгэсэн бол үнийг бичнэ

Музейд авсан шийдвэрийн огноо дугаар (Багана 55)-Музейд авсан шийдвэрийн огноо, дугаарыг бичнэ.

Холбогдох газар, орон (Багана 56)-Түүх, соёлын хөдлөх дурсгалт зүйлийн олдсон, эсвэл хэрэглэгдэж байсан газар орны тухай мэдээллийг бичнэ

Хэрэглэж байсан хүн (Багана 57)-Түүх, соёлын хөдлөх дурсгалт зүйлийг хэрэглэж байсан хүнийг бичнэ

Цуглуулагчийн нэр (Багана 58)-Түүх, соёлын хөдлөх дурсгалт зүйлийг цуглуулсан хүний нэрийг бичнэ

Бүтээлчийн нэр (Багана 59)-Түүх, соёлын хөдлөх дурсгалт зүйлийг цуглуулсан хүнийг бичнэ.

Хуучин хувийн дугаар (Багана 60)-Холбогдох тушаал, шийдвэрийн дагуу шинээр хувийн дугаар өгсөн бол хувийн дугаарыг бичнэ.

Ерөнхий бүртгэлийн дэс дугаар (Багана 61)-Түүх, соёлын хөдлөх дурсгалт зүйлийн ерөнхий бүртгэлийн дэвтэрт бүртгэгдсэн дэсийн дугаарыг бичнэ.

Төрөлжсөн бүртгэлийн дугаар (Багана 62)-Түүх, соёлын хөдлөх дурсгалт зүйлийн төрөлжсөн бүртгэл дэх дэсийн дугаарыг бичнэ.

Үнэлгээний түүх (Багана 63÷65)-Түүх, соёлын хөдлөх дурсгалт зүйлийн үнэлгээг хэд хэдэн онд, ямар эрх бүхий байгууллагын шийдвэрээр, эсвэл тухайн байгууллага ямар шийдвэрийг үндэслэн нэмэх товчлуур даран гарч ирэх асуулгын дагуу бичнэ.

Судлагдсан байдал (Багана 66)-Түүх, соёлын хөдлөх дурсгалт зүйлийн талаар гарсан ном зохиол, эрдэм шинжилгээний өгүүлэл, сонин сэтгүүл, нийтлэлийн нэр, зохиогч, оныг тоочин бичнэ

Сэргээн засварлагдсан байдал (Багана 67)-Түүх, соёлын хөдлөх дурсгалт зүйлийг сэргээн засварлагдсан эсэхийг "Тийм", "Үгүй" сонголтоос сонгоно. Хэрэв "Тийм" гэсэн сонголтыг сонгосон тохиолдолд "Нэмэх" товчийг дарж гарч ирэх цонхонд "Тайлангийн дугаар", "Сэргээн засварлагдсан газар", "Эхэлсэн, дууссан огноо", сэргээн засварласан тоо, ширхгийг бичнэ.

Цэвэрлэгээ, бэхжүүлэлт хийгдсэн байдал (Багана 68)-Түүх, соёлын хөдлөх дурсгалт зүйлийг цэвэрлэгээ бэхжүүлэлт хийгдсэн эсэхийг “Тийм", "Үгүй" сонголтоос сонгоно.

Хадгалалт хамгаалалт хийгдсэн байдал (Багана 69÷74)-Түүх, соёлын хөдлөх дурсгалт зүйлийн цэвэрлэгээ, бэхжүүлэлт хийгдсэн эсэхийг “Тийм", "Үгүй" сонголтоос сонгоно. Хэрэв "Тийм" гэсэн сонголтыг сонгосон тохиолдолд "Нэмэх" товчийг дарж гарч ирэх цонхонд Тайлангийн дугаар", "Хадгалалт хамгаалалт хийгдсэн газар", "эхэлсэн, дууссан огноо" "Хадгалалт хамгаалалт хийсэн тоо, ширхэг"-ийг тус тус бичнэ.

Үзэсгэлэнд оролцсон байдал (Багана 75)-Дурсгалт зүйлийн гадаад, дотоод үзэсгэлэнд оролцсон эсэхийг "Тийм", "Үгүй" сонголтоос сонгоно. Хэрэв "Тийм" гэсэн сонголтыг сонгосон тохиолдолд "Нэмэх товчийг дарж гарч ирэх цонхонд "Үзэсгэлэнгийн нэр", "Даатгалын байгууллага", "Даатгалын үнэ", "Дэлгэрэнгүй мэдээлэл"-ийг бичнэ.

Хуулбар хийгдсэн байдал (Багана 76÷79)-Дурсгалт зүйлийн хуулбар хийгдсэн эсэх, хуулбар хийгдсэн бол "Тийм", "Үгүй" сонголтоос сонгоно. Хэрэв "Тийм гэсэн сонголтыг сонгосон тохиолдолд "нэмэх" товчийг дарж гарч ирэх цонхонд "он", "Шийдвэрийн дугаар", "Хувилсан тоо ширхэг", "Гэрээний дугаар"-ийг бичнэ.

Мерчандайз хийгдсэн байдал (Багана 80÷83)-Дурсгалт зүйлийн Мерчандайз хийгдсэн эсэхийг "Тийм", "Үгүй" сонголтоос сонгоно. Хэрэв "тийм" гэсэн сонголтыг сонгосон тохиолдолд нэмэх" товчийг дарж гарч ирэх цонхонд "он", "Шийдвэрийн дугаар", “Үйлдвэрлэсэн тоо ширхэг", "Гэрээний дугаар"- ийг бичнэ.

Шилжилт хөдөлгөөн (Багана 84÷89)-Тухайн дурсгалт зүйлийн шилжилт хөдөлгөөнд орсон бол "нэмэх" товчийг дарж гарч ирэх цонхонд "Шилжилт хөдөлгөөний төрөл", "Шилжилт хөдөлгөөний дэд төрөл", "Шилжсэн байгууллага", "Он", "Шийдвэрийн дугаар", "Дэлгэрэнгүй мэдээлэл" -ийг тус тус бичнэ.

Бүртгэл, мэдээллийн санд хадгалагдаж буй баримт, материалын баримтын төрөл (Багана 90÷92)-Дүрс бичлэг: Түүх, соёлын хөдлөх дурсгалт зүйлийн холбогдолтой дуу дүрс бичлэг, контентыг оруулна. Оруулах бичлэгийн хэмжээ нь 100MB илүүгүй, mp4 өргөтгөлтэй байна. Бүртгэн баримтжуулалтын гэрэл зураг: Түүх, соёлын хөдлөх дурсгалт зүйлийг бүртгэх, баримтжуулах болон тооллогоор авсан гэрэл зургийг оруулахдаа тухайн талбар дахь мэдээллийг бүрэн бөглөж гэрэл зургийн тохирох шошгыг сонгон оруулна. Зургийн хэмжээ нь 10MB илүүгүй, JPG, PNG өргөтгөлтэй байна.

Уран сайхны гэрэл зураг: GLAM системээр дамжуулан харуулах түүх, соёлын хөдлөх дурсгалт зүйлийн уран сайхны зургийг оруулна. Зургийн хэмжээ нь 10MB илүүгүй, JPG, PNG өргөтгөлтэй байна.

<u>В. Баталгаажуулалтын хэсэг:</u>

Хянасан - Тухайн мэдээг хянасан албан хаагчийн албан тушаал, нэр, гарын үсэг байна.

Мэдээ гаргасан - Тухайн мэдээг гаргасан албан хаагчийн албан тушаал, нэр, гарын үсэг байна.

Тамга тэмдэг - Тухайн байгууллагын тамга тэмдгээр баталгаажсан байна.

Огноо - Мэдээ гаргасан он, сар, өдөр байна.

Үндэсний статистикийн хорооны даргын
2025 оны 12 дугаар сарын 22-ны өдрийн
А/145 дугаар тушаалын 4 дүгээр хавсралт

Б-СӨ-4

Үндэсний статистикийн хорооны даргын 2025 оны.........дугаар тушаалын 4 дүгээр хавсралтаар зөвшөөрснөөр, Соёл, спорт, аялал жуулчлал, залуучуудын сайдын 20... оны ... дугаар сарын ... -ны өдрийн .... тоот тушаалаар батлав.

Монгол Улсын Байгууллагын нууцын тухай хуулийн 5 дугаар зүйлийн 2, Статистикийн тухай хуулийн 22 дугаар зүйлийн 3 дугаар заалтын дагуу мэдээллийн нууцыг чандлан хадгална.

ТҮҮХ, СОЁЛЫН ҮЛ ХӨДЛӨХ ДУРСГАЛТ ГАЗРЫН БҮРТГЭЛ

А.ХАЯГИЙН ХЭСЭГ

Аймаг, нийслэлийн нэр, код ☐☐

Сум, дүүргийн нэр, код ☐☐

Б.ҮНДСЭН МЭДЭЭЛЭЛ

	1. Үндсэн мэдээлэл									2. Хадгалалт хамгаалалтын мэдээлэл					
МД	УНБМС-ийн дугаар	Аймаг, Нийслэл	Сум, Дүүрэг	Өмчлөгч	Эзэмшигч	Дурсгалт газрын нэр	Төрөл зүйл: Чулуун зэвсгийн дурсгалт газар 1 Хадны зураг, бичгийн дурсгал 2 Булш оршуулгын дурсгал 3 Тахил, тайлгын байгууламж 4 Барилга, архитектурын дурсгал 5 Хөшөө дурсгал 6 Үйлдвэрлэлийн ул мөр бүхий дурсгалт газар 7 Палеонтологийн дурсгалт газар 8	Дэд төрөл зүйл	Дэд төрөл зүйлийн код	Бүртгэгдсэн эх сурвалж: Музейн хайгуул судалгаагаар 1 Эрдэм шинжилгээ судалгааны байгууллагын мэдээллээр 2 Иргэдийн мэдээллээр 3 Бусад эх сурвалжийн мэдээллээр 4	Тодорхойлолт	Тоо ширхэг	Хамгаалалтын зэрэглэл: Улсын хамгаалалтад 1 Аймаг, нийслэлийн хамгаалалтад 2 Сум, дүүргийн хамгаалалтад 3 хамгаалалтын зэрэглэлгүй 4	Хамгаалалтад авсан тушаал, шийдвэр	Сэргээн засварласан мэдээлэл
А	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
1															
2															
...															

Б-СӨ-4-ийн үргэлжлэл 1

МД	2. Хадгалалт хамгаалалтын мэдээлэл														
	Дэлхийн өвийн дурсгалт газрын хамгаалалтын бүсэд орсон эсэх Тийм 1 Үгүй 2	Дэлхийн өвийн дурсгалт газрын хамгаалалтын бүсэд орсон тэмдэглэл	Орон зайн мэдээлэл		Дурсгалт газрыг гэрээт харуул хамгаалдаг эсэх Тийм 1 Үгүй 2	Дурсгалт газрын гэрээт харуулын тэмдэглэл	Хашаа хайстай эсэх Тийм 1 Үгүй 2	Хашаа хайс хийсэн тэмдэглэл	Хаяг тайлбартай эсэх Тийм 1 Үгүй 2	Хаяг тайлбар хийсэн тэмдэглэл	Кадастрын хэмжилт хийсэн эсэх Тийм 1 Үгүй 2	Кадастрын хэмжилт хийсэн тэмдэглэл	Газрын кадастрын улсын бүртгэлд бүртгэгдсэн эсэх Тийм 1 Үгүй 2	Газрын кадастрын улсын бүртгэлд бүртгэгдсэн нэгж талбайн дугаар, гүйцэтгэсэн байгууллага, он	Хадгалалт хамгаалалтын үнэлгээ Сайн 1 Дунд 2 Муу 3 Маш муу 4
			Солбицол	Хамрах хүрээний солбицол											
А	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30
1															
2															
…															

Б-СӨ-4-ийн үргэлжлэл 2

МД	3. Судалгааны мэдээлэл			4. Тооллогын мэдээлэл			5. Медиа мэдээлэл				
							Соёлын өвийн улсын нэгдсэн бүртгэл, мэдээллийн санд хадгалагдаж байгаа тоо ширхэг				
	Дурсгалыг анх нээж, илрүүлсэн тухай мэдээлэл	Товч түүх	Нэмэлт мэдээлэл	Тооллогод хамрагдсан эсэх Тийм 1 Үгүй 2	Тооллогод хамрагдсан тэмдэглэл	Тооллогод хамрагдсан огноо	Бүртгэн баримтжуулсан зураг	Уран сайхны зураг	Дүрс бичлэг	3D зураг	Гар зураг
А	31	32	33	34	35	36	37	38	39	40	41
1											
2											
...											

Тамга тэмдэг

Хянасан: ....
/Албан тушаал/ /Нэр/ /Гарын үсэг/

Мэдээ гаргасан: ....
/Албан тушаал/ /Нэр/ /Гарын үсэг/

ТҮҮХ, СОЁЛЫН ҮЛ ХӨДЛӨХ ДУРСГАЛТ ГАЗРЫН БҮРТГЭЛИЙН (Б-СӨ-4) МАЯГТ НӨХӨХ ЗААВАР

А. Хаягийн хэсэг

Аймаг/нийслэлийн нэр, код – Аймаг, нийслэлийн нэр, кодыг харгалзах зайнд бичнэ. Кодыг нөхөхдөө мөрдөгдөж буй "Монгол Улсын засаг, захиргаа, нутаг дэвсгэрийн нэгжийн код"-ыг ашиглана.

Сум/дүүргийн нэр, код – Сум, дүүргийн нэр, кодыг харгалзах зайнд бичнэ. Кодыг нөхөхдөө мөрдөгдөж буй "Монгол Улсын засаг, захиргаа, нутаг дэвсгэрийн нэгжийн код"-ыг ашиглана.

Б.Үндсэн мэдээлэл

УНБМС-ийн дугаар (Багана 1)-Дурсгалт газрын мэдээллийг Түүх, соёлын үл хөдлөх дурсгалын дэд системд бүрэн оруулсны дараа систем автоматаар бүртгэлийн дугаарыг өгснийг бичнэ.

Аймаг, нийслэл (Багана 2)-Дурсгалт газрын оршин байгаа, харьяалах аймаг, нийслэлийг сонгоно.

Сум дүүрэг (Багана 3)-Дурсгалт газрын оршин байгаа, харьяалах сум дүүргийг сонгоно.

Өмчлөгч (Багана 4)-Энэ хэсэгт "Монгол Улс" гэж бичнэ. Хэрэв бүртгэлд хамрагдаж байгаа дурсгалт зүйл хил дамнан оршиж байгаа бол эхлээд "Монгол Улс", дараа нь тухайн дурсгалт зүйл хамаарах газар нутагт нь байгаа улсын нэрийг бичнэ.

Эзэмшигч (Багана 5)-Тухайн дурсгалт газрыг албан байгууллага, иргэнд гэрээгээр эзэмшүүлж байгаа бол холбогдох мэдээллийг, хэн нэгэнд гэрээгээр ашиглуулаагүй бол зөвхөн тухайн орон нутгийн засаг захиргааны нэрийг бичнэ.

Дурсгалт газрын нэр (Багана 6)-Дурсгалт газрын нэрийг бичнэ. Ингэхдээ нийтэд нэршиж заншсан нэрийг бичих зарчмыг баримтална. Хэрэв хэд хэдэн нэрээр нийтэд түгсэн бол шинжлэх ухааны эргэлтэд орсон хамгийн түгээмэл нэрлэгдэж байгаа нэрийг бичнэ. Мөн хамгаалалтын зэрэглэлд батлагдсан бол тухайн нэрийг бичнэ. Шинээр дурсгалт газар бүртгэж байгаа бол хамгийн ойрын газар, усны нэрийг ашиглана.

Төрөл зүйл (Багана 7)-Дурсгалт газрын төрөл зүйлийг сонгохдоо үндсэн төрөл зүйлийн аль тохирохыг сонгоно.

Дэд төрөл зүйл (Багана 8)-Үндсэн төрөл зүйлээс задарч байгаа дэд төрөл зүйлийг бичнэ.

Дэд төрөл зүйлийн код (Багана 9)-Үндсэн төрөл зүйлийн урд байх дугаарыг дэд төрөл зүйлийн урд байх дугаартай хамт бичнэ. Жишээ нь: 2.Хадны зураг 2.3 Тамга, тэмдэг, бичгийн дурсгал 2.3.1 Түрэг гэсэн кодыг бичнэ.

Бүртгэгдсэн эх сурвалж (Багана 10)-Дурсгалт газрыг аймгийн музейн судалгаагаар илрүүлсэн бол "музейн хайгуул судалгаагаар", соёлын өвийн судалгаа хийх зөвшөөрөл бүхий эрдэм шинжилгээний байгууллагын мэдээллээр илрүүлсэн бол "эрдэм, шинжилгээ судалгааны байгууллагын мэдээллээр", иргэдийн мэдээллээр илрүүлсэн бол "иргэдийн мэдээллээр", дээр дурдсанаас өөр эх сурвалжаар илрүүлсэн бол "бусад эх сурвалжийн мэдээллээр" гэснээс тохирохыг сонгоно.

Тодорхойлолт (Багана 11)-Дурсгалт газрын орон зайн байршлыг (аймгийн төвөөс аль зүгт хэдэн км, сумын төвөөс аль зүгт хэдэн км) хүрээлэн буй орчин тухайн дурсгалт газарт ямар төрөл зүйлийн хэдэн дурсгал байгааг, дурсгалын тархац г.м дэлгэрэнгүй мэдээллийг бичнэ.

Тоо ширхэг (Багана 12)-Дурсгалт газрын хамрах хүрээнд байгаа нийт дурсгалын тоог бичнэ.

Хамгаалалтын зэрэглэл (Багана 13)-Дурсгалт газар нь улс, аймаг, нийслэл, сум дүүргийн хамгаалалтад батлагдсан бол тохирохыг, ямар нэгэн хамгаалалтын зэрэглэлд бүртгэгдээгүй бол хамгаалалтад аваагүй гэснийг сонгоно.

Хамгаалалтад авсан тушаал, шийдвэр (Багана 14)-Улс хамгаалалттай бол Засгийн газрын тогтоолыг, аймаг, нийслэлийн хамгаалалттай бол Соёлын сайдын тушаалыг, Сум, дүүргийн хамгаалалттай бол аймаг, нийслэлийн иргэдийн Төлөөлөгчдийн хурлын тогтоолыг тус тус сонгоно.

Сэргээн засварласан мэдээлэл (Багана 15)-Дурсгалт газарт байх дурсгалын эх төрх байдлыг нь сэргээн засварласан бол ямар төрлийн дурсгалыг, хэдэн онд, ямар байгууллага сэргээн засварласан тухай дэлгэрэнгүй бичнэ.

Дэлхийн өвийн дурсгалт газрын хамгаалалтын бүсэд орсон эсэх (Багана 16)-Дурсгалт газар нь Монгол Улсаас ЮНЕСКО-ийн Дэлхийн өвд бүртгэгдсэн бол “Тийм” гэснийг бүртгэгдээгүй бол “Үгүй” гэснийг сонгоно.

Дэлхийн өвийн дурсгалт газрын хамгаалалтын бүсэд орсон тэмдэглэл (Багана 17)-Дурсгалт газар нь Монгол Улсаас ЮНЕСКО-ийн Дэлхийн өвд бүртгэгдсэн бол “Тийм” гэснийг сонгон тэмдэглэл хэсэгт Дэлхийн өвийн дурсгалт газрын хамгаалалтын бүсэд орсон тогтоол, шийдвэр, холбогдох мэдээллийг бичнэ.

Солбицол (Багана 18)-WGS 84 солбицол уртраг (N), өргөрөг (E)-ийн хэм (°), минут ('), секунд (“)-ын утгаар солбицлыг тухайн дурсгалт газрын төв цэгт байршлыг тодорхойлж утгыг оруулна.

Хамрах хүрээний солбицол (Багана 19)-Дурсгалт газар болон дурсгал байрлаж буй нийт талбайн захын солбицлыг бичнэ. Хамрах хүрээ нь тухайн дурсгалт газарт байгаа дурсгалын нийт талбайг оруулан, гадна талаар нь хязгаарлалт үүсгэсэн орон зайг хэлнэ (хязгаарын цэгийн солбицлыг хэмжиж тэмдэглэхдээ эхний сонгосон цэгээс нар зөв тойрох зарчмыг баримтална).

Дурсгалт газрыг гэрээт харуул хамгаалдаг эсэх (Багана 20)-Дурсгалт газрыг иргэн, аж ахуй нэгжтэй байгуулсан гэрээний үндсэн дээр хяналт тавиулж, хариуцуулж байгаа тохиолдолд “Тийм” гэснийг, гэрээт харуулгүй бол “Үгүй” гэснийг сонгоно.

Дурсгалт газрын гэрээт харуулын тэмдэглэл (Багана 21)-Дурсгалт газрыг гэрээт харуул хариуцдаг буюу “Тийм” гэснийг сонгосон бол иргэн, аж ахуй нэгжтэй байгуулсан гэрээний огноо, гэрээ дуусах огноог оруулан, гэрээ байгуулсан иргэн болон аж ахуй нэгжийн тухай мэдээллийг дэлгэрэнгүй бичнэ.

Хашаа хайстай эсэх (Багана 22)-Дурсгалт газар болон дурсгалыг гадны нөлөөнөөс хамгаалах хашаа хайстай бол “Тийм” гэснийг хашаа хайсгүй бол “Үгүй” гэснийг сонгоно.

Хашаа хайс хийсэн тэмдэглэл (Багана 23)-Хашаа хайстай бол “Тийм” гэснийг сонгон хашаа хайсны хэмжээ болон материалын талаар, ямар санхүүжилтээр хийгдсэн тухай дэлгэрэнгүй бичнэ.

Хаяг тайлбартай эсэх (Багана 24)-Дурсгалт газрын талаарх мэдээллийг агуулсан танилцуулга бүхий хаяг тайлбартай бол “Тийм” гэснийг, хаяг тайлбаргүй бол “Үгүй” гэснийг сонгоно.

Хаяг тайлбар хийсэн тэмдэглэл (Багана 25)-Хаяг тайлбартай бол “Тийм” гэснийг сонгосон бол хаяг тайлбар хийсэн он, хэмжээ, санхүүжилт зэрэг мэдээллийг бичнэ.

Кадастрын хэмжилт хийсэн эсэх (Багана 26)-Холбогдох мэргэжлийн байгууллагаар хэмжилт, зураглал хийлгэсэн бол “Тийм” гэснийг, хийлгээгүй бол “Үгүй” гэснийг сонгоно.

Кадастрын хэмжилт хийсэн тэмдэглэл (Багана 27)-Холбогдох мэргэжлийн байгууллагаар хэмжилт, зураглал хийлгэсэн бол “Тийм” гэснийг сонгосон бол ямар аж ахуй нэгжээр хэзээ хийлгэсэн тухай мэдээллийг бичнэ. Хэмжилт хийгээгүй бол “Үгүй” гэснийг сонгоно.

Газрын кадастрын улсын бүртгэлд бүртгэгдсэн эсэх (Багана 28)-Кадастрын хэмжилтийн мэдээллийг газрын кадастрын улсын бүртгэлд бүртгүүлсэн бол “Тийм” гэснийг, бүртгүүлээгүй бол “Үгүй” гэснийг сонгоно.

Газрын кадастрын улсын бүртгэлд бүртгэгдсэн нэгж талбайн дугаар, гүйцэтгэсэн байгууллага, он (Багана 29)-Кадастрын улсын бүртгэлд бүртгүүлсэн бол “Тийм” гэснийг сонгосон бол нэгж талбайн дугаар болон гүйцэтгэсэн байгууллага, огноог бичнэ.

Хадгалалт хамгаалалтын үнэлгээ (Багана 30)-Түүх, соёлын үл хөдлөх дурсгалын хадгалалт хамгаалалтын мэдээллийг цуглуулах маягтын дагуу үнэлгээ хийж сайн, дунд, муу, маш муу гэснээс аль тохирохыг сонгоно.

Дурсгалыг анх нээж, илрүүлсэн тухай мэдээлэл (Багана 31)-Дурсгалт газрыг анх ямар эх сурвалжийн мэдээллээр нээж ирүүлсэн тухай бичнэ. Хэрэв эрдэм шинжилгээний байгууллагын мэдээллээр ирүүлсэн бол байгууллагын нэр, төслийн нэрийг, иргэний мэдээллээр илрүүлсэн бол тухайн хүний мэдээллийг дэлгэрэнгүй бичнэ.

Товч түүх (Багана 32)-Дурсгалт газартай холбоотой түүхэн баримт, судалгааны үр дүн, аман яриа, зан үйлийн талаарх мэдээллийг бичиж болно.

Нэмэлт мэдээлэл (Багана 33)-Дурсгалт газартай холбоотой бусад мэдээллийг бичнэ.

Тооллогод хамрагдсан эсэх (Багана 34)-Соёлын өвийг хамгаалах тухай хуульд заасны дагуу түүх, соёлын үл хөдлөх дурсгалын тооллогод хамрагдсан бол “Тийм” гэснийг, хамрагдаагүй бол “Үгүй” гэснийг сонгоно.

Тооллогод хамрагдсан тэмдэглэл (Багана 35)-Тухайн оны тооллогын нэр, ажилласан бүрэлдэхүүн зэрэг мэдээллийг бичнэ.

Тооллогод хамрагдсан огноо (Багана 36)-Тооллогод хамруулсан огноог оруулна. Тооллогод хамрагдаж байгаагүй бол хадгалалт хамгаалалтын үнэлгээ хийсэн огноог бичнэ.

Бүртгэн баримтжуулалтын зураг (Багана 37)-Бүртгэл, мэдээллийн санд хадгалагдаж байгаа бүртгэн баримтжуулалтын гэрэл зургийн тоог бичнэ.

Уран сайхны зураг (Багана 38)-Бүртгэл, мэдээллийн санд хадгалагдаж байгаа нягтаршил сайн гэрэл зургийн тоог бичнэ.

Дүрс бичлэг (Багана 39)-Бүртгэл, мэдээллийн санд хадгалагдаж байгаа дурсгалт газрын дүрс бичлэгийн тоог бичнэ.

3D зураг (Багана 40)-Бүртгэл, мэдээллийн санд хадгалагдаж байгаа дурсгалын 3D баримтжуулалтын тоог бичнэ.

Гар зураг (Багана 41)-Бүртгэл, мэдээллийн санд хадгалагдаж байгаа дурсгалын гар зургийн тоог бичнэ.

<u>В. Баталгаажуулалтын хэсэг:</u>

Хянасан - Тухайн мэдээг хянасан албан хаагчийн албан тушаал, нэр, гарын үсэг байна.

Мэдээ гаргасан - Тухайн мэдээг гаргасан албан хаагчийн албан тушаал, нэр, гарын үсэг байна.

Тамга тэмдэг - Тухайн байгууллагын тамга тэмдгээр баталгаажсан байна.

Огноо - Мэдээ гаргасан он, сар, өдөр байна.

Үндэсний статистикийн хорооны даргын 2025 оны 12 дугаар сарын 22-ны өдрийн А/145 дугаар тушаалын 5 дугаар хавсралт

Үндэсний статистикийн хорооны даргын 2025 оны.........дугаар тушаалын 5 дугаар хавсралтаар зөвшөөрснөөр, Соёл, спорт, аялал жуулчлал, залуучуудын сайдын 20... оны ... дугаар сарын ... -ны өдрийн .... тоот тушаалаар батлав.

Монгол Улсын Байгууллагын нууцын тухай хуулийн 5 дугаар зүйлийн 2, Статистикийн тухай хуулийн 22 дугаар зүйлийн 3 дугаар заалтын дагуу мэдээллийн нууцыг чандлан хадгална.

Б-СӨ-5

ТҮҮХ, СОЁЛЫН ҮЛ ХӨДЛӨХ ДУРСГАЛЫН БҮРТГЭЛ

А.ХАЯГИЙН ХЭСЭГ

Аймаг, нийслэлийн нэр, код ☐☐

Сум, дүүргийн нэр, код ☐☐

Б.ҮНДСЭН МЭДЭЭЛЭЛ

1. Дурсгалын мэдээлэл												
МД	Дурсгалт газрын УНБМС-ийн дугаар	Дурсгалт газрын нэр	Дурсгалын УНБМС-ийн дугаар	Дурсгалын нэр	Төрөл зүйл Чулуун зэвсгийн дурсгалт газар 1 Хадны зураг, бичгийн дурсгал 2 Булш оршуулгын дурсгал 3 Тахил, тайлгын байгууламж 4 Барилга, архитектурын дурсгал 5 Хөшөө дурсгал 6 Үйлдвэрлэлийн ул мөр бүхий дурсгалт газар 7 Палеонтологийн дурсгалт газар 8	Дурсгалын дэд төрөл зүйл	Дэд төрөл зүйлийн код	Холбогдох он, цаг	Тодорхойлолт	Тоо ширхэг	Орон зайн мэдээлэл: Солбицол	Орон зайн мэдээлэл: Хамрах хүрээний солбицол
А	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
1												
2												
3												
....												

Б-СӨ-5-ийн үргэлжлэл 1

МД	1. Дурсгалын мэдээлэл						2. Судалгааны мэдээлэл	3. Сэргээн засварлалтын мэдээлэл			4. Тооллогын мэдээлэл		
	Ерөнхий хэмжээ						Судалгааны тэмдэглэл	Яаралтай сэргээн засварлах шаардлагатай эсэх Тийм 1 Үгүй 2	Сэргээн засварлагдсан эсэх Тийм 1 Үгүй 2	Сэргээн засварлагдсан байдал	Тооллогод хамрагдсан эсэх Тийм 1 Үгүй 2	Тооллогод хамрагдсан тэмдэглэл	Тооллогод хамрагдсан огноо
	Өндөр	өргөн	Урт	Зузаан	Голч	Бусад							
А	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25
1													
2													
3													
....													

Б-СӨ-5-ийн үргэлжлэл 2

МД	5. Хадгалалт хамгаалалтын үнэлгээ		6. Медиа мэдээлэл				
	Хадгалалт хамгаалалтын үнэлгээ Сайн 1 Дунд 2 Муу 3 Маш муу 4	Хадгалалт хамгаалалтын эрсдэлд өртсөн байдал Гэмтсэн 1 Зөөгдсөн 2 Тоногдсон 3 Алга болсон 4	Соёлын өвийн улсын нэгдсэн бүртгэл, мэдээллийн санд хадгалагдаж байгаа тоо ширхэг				
			Бүртгэн баримтжуулсан зураг	Уран сайхны зураг	Дүрс бичлэг	3D зураг	Гар зураг
А	26	27	28	29	30	31	32
1							
2							
3							
….							

Тамга тэмдэг

Хянасан: .... /Албан тушаал/ .... /Нэр/ .... /Гарын үсэг/

Мэдээ гаргасан: .... /Албан тушаал/ .... /Нэр/ .... /Гарын үсэг/

20 ... оны ... сарын ... өдөр

ТҮҮХ, СОЁЛЫН ҮЛ ХӨДЛӨХ ДУРСГАЛЫН БҮРТГЭЛИЙН (Б-СӨ-5) МАЯГТ НӨХӨХ ЗААВАР

А. Хаягийн хэсэг

Аймаг/нийслэлийн нэр, код – Аймаг, нийслэлийн нэр, кодыг харгалзах зайнд бичнэ. Кодыг нөхөхдөө мөрдөгдөж буй "Монгол Улсын засаг, захиргаа, нутаг дэвсгэрийн нэгжийн код"-ыг ашиглана.

Сум/дүүргийн нэр, код – Сум, дүүргийн нэр, кодыг харгалзах зайнд бичнэ. Кодыг нөхөхдөө мөрдөгдөж буй "Монгол Улсын засаг, захиргаа, нутаг дэвсгэрийн нэгжийн код"-ыг ашиглана.

Б.Үндсэн мэдээлэл

Дурсгалт газрын УНБМС-ийн дугаар (Багана 1)-Тухайн дурсгал оршин байгаа дурсгалт газрын бүртгэлийн дугаарыг бичнэ.

Дурсгалт газрын нэр (Багана 2)-Тухайн дурсгал оршин байгаа дурсгалт газрын нэрийг бичнэ.

Дурсгалын УНБМС-ийн дугаар (Багана 3)-Тухайн дурсгал оршин байгаа дурсгалт газрыг эхлээд бүртгэсний дараа дурсгалт газрын нэрийг сонгон систем дээр бүртгэл хийхэд автоматаар бүртгэлийн дугаар өгснийг бичнэ.

Дурсгалын нэр (Багана 4)-Тухайн дурсгалын нэрийг бичнэ. Нэг төрөл зүйлийн олон тооны дурсгалыг бүлэглэж бүртгэж болно. Жишээ нь 20 хиргисүүрийг бүлэглэж бүртгэнэ.

Төрөл зүйл (Багана 5)-Дурсгалт газрын төрөл зүйлийг сонгохдоо үндсэн төрөл зүйлийн аль тохирохыг сонгоно.

Дэд төрөл зүйл (Багана 6)-Үндсэн төрөл зүйлээс задарч байгаа дэд төрөл зүйлийг бичнэ.

Дэд төрөл зүйлийн код (Багана 7)-Үндсэн төрөл зүйлийн урд байх дугаарыг дэд төрөл зүйлийн урд байх дугаартай хамт бичнэ. Жишээ нь: 2. Хадны зураг 2.3 Тамга, тэмдэг, бичгийн дурсгал 2.3.1 Түрэг гэсэн кодыг бичнэ.

Холбогдох он цаг (Багана 8)-Дурсгалын хамаарах он цагийг бичнэ.

Тодорхойлолт (Багана 9)-Дурсгалын газарзүйн байршил (уулын энгэр, бэлд, голын хөндий г.м), гадаад зохион байгуулалт, дүрслэл, өнгө төрх, хийц маяг, материал зэргийг тодорхой бичнэ.

Тоо ширхэг (Багана 10)-Дурсгалын тоог тоон утгаар оруулна. Олон тооны дурсгалыг бүлэглэх байдлаар (булш оршуулгын дурсгал, хадны зураг г.м) оруулах бол хэдэн дурсгал байгааг тоолон оруулна.

Солбицол (Багана 11)-WGS 84 солбицол уртраг (N), өргөрөг (E)-ийн хэм (°), минут ('), секунд (")-ын утгаар солбицлыг тухайн дурсгалт газрын төв цэгт байршлыг тодорхойлж утгыг оруулна.

Хамрах хүрээний солбицол (Багана 12)- Дурсгалын нийт талбайг оруулан, гадна талаар хязгаарлалт үүсгэж хамрах хүрээг тодорхойлно. Хязгаарын цэгийн солбицлыг хэмжиж тэмдэглэхдээ эхний сонгосон цэгээс нар зөв тойрох зарчмыг баримтална.

Өндөр (Багана 13)- Дурсгалын өндрийн хэмжээг бичнэ.

Өргөн (Багана 14)- Дурсгалын өргөний хэмжээг бичнэ.

Урт (Багана 15)- Дурсгалын уртын хэмжээг бичнэ.

Зузаан (Багана 16)-Дурсгалын зузааны хэмжээг бичнэ.

Голч (Багана 17)- Булшны голч хэмжээг бичнэ.

Бусад (Багана 18)-Холбогдох бусад хэмжээг бичнэ.

Судалгааны тэмдэглэл (Багана 19)-Дурсгалын судлагдсан байдал болон судалгааны үр дүнг бичнэ. (судалгаа хийсэн байгууллагын нэр, огноо, үр дүн, хэвлэгдсэн материал г.м). Судлагдаагүй бол судлагдаагүй талаар бичнэ.
Яаралтай сэргээн засварлах шаардлагатай эсэх (Багана 20)-Дурсгалыг эх төрх байдлыг яаралтай сэргээн засварлах шаардлагатай буюу гэмтэл ихтэй бол "Тийм" гэснийг яаралтай сэргээн засварлах шаардлагагүй бол "Үгүй" гэснийг сонгоно.
Сэргээн засварлагдсан эсэх (Багана 21)-Дурсгалыг сэргээн засварласан бол "Тийм" гэснийг, сэргээн засварлагдаагүй бол "Үгүй" гэснийг сонгоно.
Сэргээн засварлагдсан байдал (Багана 22)-Эх төрх байдлыг сэргээн засварласан, Бэхжүүлэлт хийсэн, Цэвэрлэгээ хийсэн, Нөхөлт хийсэн бол аль төрлийг, хэзээ, ямар байгууллага хийсэн талаар дэлгэрэнгүй бичнэ.
Тооллогод хамрагдсан эсэх (Багана 23)-Соёлын өвийг хамгаалах тухай хуульд заасны дагуу түүх, соёлын үл хөдлөх дурсгалын тооллогод хамрагдсан бол "Тийм" гэснийг, хамрагдаагүй бол "Үгүй" гэснийг сонгоно.
Тооллогод хамрагдсан тэмдэглэл (Багана 24)-Тухайн оны тооллогын нэр, ажилласан бүрэлдэхүүн зэрэг мэдээллийг бичнэ.
Тооллогод хамрагдсан огноо (Багана 25)-Тооллогод хамруулсан огноог оруулна. Тооллогод хамрагдаж байгаагүй бол хадгалалт хамгаалалтын үнэлгээ хийсэн огноог бичнэ.
Хадгалалт хамгаалалтын үнэлгээ (Багана 26)-Түүх, соёлын үл хөдлөх дурсгалын хадгалалт хамгаалалтын мэдээллийг цуглуулах маягтын дагуу үнэлгээ хийж сайн, дунд, муу, маш муу гэснээс аль тохирохыг сонгоно.
Хадгалалт хамгаалалтын эрсдэлд өртсөн байдал (Багана 27)-Дурсгалын хадгалалт хамгаалалтын нөхцөл байдал муудсан бол гэмтсэн, зөөгдсөн, тоногдсон, алга болсон гэсэн сонголтоос аль тохирохыг сонгоно. Хэрэв хадгалалт хамгаалалт нь хэвийн бол бичихгүй байж болно.
Бүртгэн баримтжуулалтын зураг (Багана 28)-Бүртгэл, мэдээллийн санд хадгалагдаж байгаа бүртгэн баримтжуулалтын гэрэл зургийн тоог бичнэ.
Уран сайхны зураг (Багана 29)-Бүртгэл, мэдээллийн санд хадгалагдаж байгаа нягтаршил сайн гэрэл зургийн тоог бичнэ.
Дүрс бичлэг (Багана 30)-Бүртгэл, мэдээллийн санд хадгалагдаж байгаа дурсгалт газрын дүрс бичлэгийн тоог бичнэ.
3D зураг (Багана 31)-Бүртгэл, мэдээллийн санд хадгалагдаж байгаа дурсгалын 3D баримтжуулалтын тоог бичнэ.
Гар зураг (Багана 32)-Бүртгэл, мэдээллийн санд хадгалагдаж байгаа дурсгалын гар зургийн тоог бичнэ.

В. Баталгаажуулалтын хэсэг:

Хянасан - Тухайн мэдээг хянасан албан хаагчийн албан тушаал, нэр, гарын үсэг байна.
Мэдээ гаргасан - Тухайн мэдээг гаргасан албан хаагчийн албан тушаал, нэр, гарын үсэг байна.
Тамга тэмдэг - Тухайн байгууллагын тамга тэмдгээр баталгаажсан байна.
Огноо - Мэдээ гаргасан он, сар, өдөр байна.

Үндэсний статистикийн хорооны даргын
2025 оны 12 дугаар сарын 22-ны өдрийн
А/145 дугаар тушаалын 6 дугаар хавсралт

3-СӨ-1

Үндэсний статистикийн хорооны даргын 2025 оны.........дугаар тушаалын 6 дугаар хавсралтаар зөвшөөрснөөр, Соёл, спорт, аялал жуулчлал, залуучуудын сайдын 20... оны ... дугаар сарын ... -ны өдрийн .... тоот тушаалаар батлав.

СОЁЛЫН БИЕТ БУС ӨВИЙН ЖИЛИЙН МЭДЭЭ

1.Аймаг/нийслэлийн ЗДТГ, ИТХ, ЭМГ, ХХААГ байгууллагууд мэдээг батлагдсан маягтын дагуу жил бүрийн 02 дугаар сарын 05-ны дотор аймаг/ нийслэлийн соёлын асуудал эрхэлсэн газарт маягт болон цахим шуудангаар ирүүлнэ.
2.Аймаг/нийслэлийн соёлын асуудал эрхэлсэн байгууллага нь мэдээг жил бүрийн 02 дугаар сарын 10-ны дотор соёлын асуудал эрхэлсэн засгийн газрын хэрэгжүүлэгч агентлагт маягт болон цахим шуудангаар ирүүлнэ.
3.Соёлын асуудал эрхэлсэн засгийн газрын хэрэгжүүлэгч агентлаг нь мэдээг жил бүрийн 03 дугаар сарын 01-ний дотор Соёл, урлагийн асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллагад маягт болон цахим шуудангаар ирүүлнэ.

Он...............(жилээр)

А.ХАЯГИЙН ХЭСЭГ

Регистрийн дугаар	
Байгууллагын нэр	

Б.ҮНДСЭН МЭДЭЭЛЭЛ

(Тоо)

Байршил	МД	Соёлын өвийн бүртгэл, мэдээллийн санд бүртгэгдсэн соёлын биет бус өв	Өмнөх оны байдлаар соёлын өвийн бүртгэл, мэдээллийн санд бүртгэлтэй соёлын биет бус өв	Шинээр бүртгэгдсэн соёлын биет бус өв	Яаралтай хамгаалах шаардлагатай соёлын биет бус өвийн үндэсний бүртгэлд бүртгэгдсэн өв	Соёлын биет бус өвийн төлөөллийн үндэсний бүртгэлд бүртгэгдсэн өв	ЮНЕСКО-ийн Яаралтай хамгаалах шаардлагатай соёлын биет бус өвийн үндэсний жагсаалтад бүртгэгдсэн өв	ЮНЕСКО-ийн Хүн төрөлхтний соёлын биет бус өвийн төлөөллийн жагсаалтад бүртгэгдсэн өв
А	Б	1	2	3	4	5	6	7
Бүгд мөр1=мөр(2÷23)	1							
Архангай	2							
Баян-Өлгий	3							
Баянхонгор	4							
Булган	5							
Говь-Алтай	6							
Говьсүмбэр	7							
Дархан-Уул	8							
Дорноговь	9							
Дорнод	10							
Дундговь	11							
Завхан	12							
Орхон	13							
Өвөрхангай	14							
Өмнөговь	15							
Сүхбаатар	16							
Төв	17							
Увс	18							
Ховд	19							
Хөвсгөл	20							
Хэнтий	21							
Сүхбаатар	22							
Улаанбаатар	23							

***Балансын шалгалт:** багана1=багана (2+3), багана3=багана(4÷7)*

Тамга тэмдэг

Хянасан: ....
/Албан тушаал/ /Нэр/ /Гарын үсэг/

Мэдээ гаргасан: ....
/Албан тушаал/ /Нэр/ /Гарын үсэг/

20 ... оны ... сарын ... өдөр

СОЁЛЫН БИЕТ БУС ӨВИЙН ЖИЛИЙН МЭДЭЭНИЙ (3-СӨ-1) МАЯГТ НӨХӨХ ЗААВАР

Соёлын биет бус өвийн холбогдох мэдээллийг агуулсан байна.

1. **Ойлголт, тодорхойлолт**

Соёлын биет бус өв гэж хамт олон, бүлэг, хувь хүн соёлын өвийнхөө бүрэлдэхүүн хэсэг гэж хүлээн зөвшөөрсөн зан заншил, дүрслэх болон илэрхийлэх хэлбэр, уламжлалт мэдлэг, арга барил, тэдгээртэй холбоотой эд өлгийн зүйл, зэмсэг, урлагийн бүтээл, соёлын орон зайг хэлнэ (Соёлын өвийг хамгаалах тухай хууль).

Ай сав гэж Монгол Улсын соёлын биет бус өвийн төлөөллийн үндэсний бүртгэлд бүртгэгдсэн төрөл зүйлийн жагсаалтыг хэлнэ.

Шавь сургалт соёлын биет бус өвийг өвлөн уламжлагчаас тодорхой мэдлэг, арга ухаан, ур чадварыг шавьдаа биечлэн заан сургаж, эзэмшүүлдэг сургалтын арга барилыг хэлнэ.

<u>А. Хаягийн хэсэг</u>

Регистрийн дугаар– Улсын бүртгэлийн байгууллагаас олгосон 7 оронтой тоог бичнэ.

Байгууллагын нэр– Байгууллагын нэрийг бүтнээр бичнэ.

<u>Б.Үндсэн мэдээлэл</u>

Соёлын өвийн бүртгэл, мэдээллийн санд бүртгэгдсэн соёлын биет бус өв (багана1) Тайлант хугацаанд бүртгэгдсэн соёлын өвийн бүртгэл, мэдээллийн санд бүртгэгдсэн соёлын биет бус өвийн нийт тоог нөхнө.

Өмнөх оны байдлаар соёлын өвийн бүртгэл, мэдээллийн санд бүртгэлтэй соёлын биет бус өв (Багана 2) Өмнөх оны байдлаар соёлын өвийн бүртгэл, мэдээллийн системд бүртгэгдсэн соёлын биет бус өвийн тоог нөхнө.

Шинээр бүртгэгдсэн соёлын биет бус өвийн тоо (багана3) Тайлант хугацаанд шинээр бүртгэгдсэн соёлын өвийн бүртгэл, мэдээллийн системд бүртгэгдсэн соёлын биет бус өвийн тоог нөхнө.

Яаралтай хамгаалах шаардлагатай соёлын биет бус өвийн үндэсний бүртгэлд бүртгэгдсэн өв (багана 4) Соёлын өвийг хамгаалах тухай хуулийн 13.1.14-д заасны дагуу соёлын асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллагын саналыг үндэслэн Засгийн газрын тогтоолоор баталсан Яаралтай хамгаалах шаардлагатай соёлын биет бус өвийн үндэсний жагсаалтад батлагдсан өвийн тоог нөхнө.

Соёлын биет бус өвийн төлөөллийн үндэсний бүртгэлд бүртгэгдсэн өвийн тоо (Багана 5)- Соёлын өвийг хамгаалах тухай хуулийн 13.1.14-д заасны дагуу соёлын асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллагын саналыг үндэслэн Засгийн газрын тогтоолоор баталсан Соёлын биет бус өвийн төлөөллийн үндэсний жагсаалтад батлагдсан өвийн тоог бичнэ.

ЮНЕСКО-гийн Яаралтай хамгаалах шаардлагатай соёлын биет бус өвийн жагсаалтад бүртгэгдсэн өвийн тоо (Багана 6)-ЮНЕСКО-гийн Яаралтай хамгаалах шаардлагатай соёлын биет бус өвийн жагсаалтад бүртгэгдсэн өвийн тоог нөхнө.

ЮНЕСКО-гийн Хүн төрөлхтний соёлын биет бус өвийн төлөөллийн жагсаалтад бүртгэгдсэн өвийн тоо бүртгэгдсэн соёлын биет бус өвийн тоо

(Багана 7)-ЮНЕСКО-гийн Хүн төрөлхтний соёлын биет бус өвийн төлөөллийн жагсаалтад бүртгэгдсэн өвийн тоо бүртгэгдсэн соёлын биет бус өвийн тоог нөхнө.

В. Баталгаажуулалтын хэсэг:

Хянасан - Тухайн мэдээг хянасан албан хаагчийн албан тушаал, нэр, гарын үсэг байна.

Мэдээ гаргасан - Тухайн мэдээг гаргасан албан хаагчийн албан тушаал, нэр, гарын үсэг байна.

Тамга тэмдэг - Тухайн байгууллагын тамга тэмдгээр баталгаажсан байна.

Огноо - Мэдээ гаргасан он, сар, өдөр байна.

Үндэсний статистикийн хорооны даргын 2025 оны 12 дугаар сарын 22-ны өдрийн А/145 дугаар тушаалын 7 дугаар хавсралт

Үндэсний статистикийн хорооны даргын 2025 оны........дугаар тушаалын 7 дугаар хавсралтаар зөвшөөрснөөр, Соёл, спорт, аялал жуулчлал, залуучуудын сайдын 20... оны ... дугаар сарын ... -ны өдрийн .... тоот тушаалаар батлав.

3-СӨ-2

ТҮҮХ, СОЁЛЫН ХӨДЛӨХ ДУРСГАЛТ ЗҮЙЛИЙН ЖИЛИЙН МЭДЭЭ

Он...............(жилээр)

1.Аймаг/нийслэлийн соёлын асуудал эрхэлсэн байгууллага газар нь мэдээг жил бүрийн 02 дугаар сарын 10-ны дотор соёлын асуудал эрхэлсэн засгийн газрын хэрэгжүүлэгч агентлагт маягт болон цахим шуудангаар ирүүлнэ.
2.Соёлын асуудал эрхэлсэн засгийн газрын хэрэгжүүлэгч агентлаг нь мэдээг жил бүрийн 03 дугаар сарын 01-ний дотор Соёл, урлагийн асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллагад маягт болон цахим шуудангаар ирүүлнэ.

А.ХАЯГИЙН ХЭСЭГ

Регистрийн дугаар	
Байгууллагын нэр	

Б.ҮНДСЭН МЭДЭЭЛЭЛ

Аймаг, нийслэл	МД	Музей, байгууллагын соёлын өвийн бүртгэл, мэдээллийн санд бүртгэгдсэн түүх, соёлын хөдлөх дурсгалт зүйлийн нийт тоо			Байгалийн өвийн холбогдолтой		Археологийн холбогдолтой		Түүхийн холбогдолтой		Угсаатны зүйн холбогдолтой		Шашин шүтлэгийн холбогдолтой		Урлаг, уран сайхны холбогдолтой		Түүх, соёлын хосгүй үнэт дурсгалт зүйлийн тоо		Түүх, соёлын үнэт дурсгалт зүйлийн тоо	
		Дэс	Тоо/ ширхэг	Нийт үнэ	Дэс	Тоо/ ширхэг	Дэс	Тоо/ ширхэг	Дэс	Тоо/ ширхэг	Дэс	Тоо/ ширхэг	Дэс	Тоо/ ширхэг	Дэс	Тоо/ ширхэг	Дэс	Тоо/ ширхэг	Дэс	Тоо/ ширхэг
А	Б	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19
Бүгд мөр1=мөр(2÷23)	1																			
Архангай	2																			
Баян-Өлгий	3																			
Баянхонгор	4																			
Булган	5																			
Говь-Алтай	6																			
Говьсүмбэр	7																			
Дархан-Уул	8																			
Дорноговь	9																			
Дорнод	10																			
Дундговь	11																			
Завхан	12																			
Орхон	13																			
Өвөрхангай	14																			
Өмнөговь	15																			
Сүхбаатар	16																			
Төв	17																			
Увс	18																			
Ховд	19																			
Хөвсгөл	20																			
Хэнтий	21																			
Сүхбаатар	22																			
Улаанбаатар	23																			

***Балансын шалгалт:** багана1=багана (4+6+8+10+12+14), багана2=багана(5+7+9+11+13+15), багана22=багана (24+26+28+30+32+34+36) багана23=багана(25+27+29+31+33+35+37), багана38=багана (40+42+44+46) багана39=багана(41+43+45+47) багана48=багана(50+52+54+56) багана49=(51+53+55+57), багана58=(60+62+64), багана59=(61+63+65), багана66=(68+70), багана67=(69+71)*

3-СӨ-2-ийн үргэлжлэл 1

Аймаг, нийслэл	МД	Өмнөх оны байдлаар музей, байгууллагын соёлын өвийн бүртгэл, мэдээллийн санд бүртгэгдсэн түүх, соёлын хөдлөх дурсгалт зүйлийн тоо		Нэмэгдсэн түүх, соёлын хөдлөх дурсгалт зүйл		Хайгуул, малтлага, судалгааны ажлын үр дүнд олж авсан		Худалдаж авсан		Өв, бэлэглэлийн журмаар авсан		Эрх бүхий байгууллагын шийдвэрээр шилжүүлж авсан		Өөрийн хөрөнгөөр бүтээлгэсэн		Хандив, тусламжаар авсан		Хуулиар хориглоогүй бусад	
		Дэс	Тоо/ ширхэг	Дэс	Тоо/ ширхэг	Дэс	Тоо/ ширхэг	Дэс	Тоо/ ширхэг	Дэс	Тоо/ ширхэг	Дэс	Тоо/ ширхэг	Дэс	Тоо/ ширхэг	Дэс	Тоо/ ширхэг	Дэс	Тоо/ ширхэг
А	Б	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31	32	33	34	35	36	37
Бүгд мөр1=мөр(2÷23)	1																		
Архангай	2																		
Баян-Өлгий	3																		
Баянхонгор	4																		
Булган	5																		
Говь-Алтай	6																		
Говьсүмбэр	7																		
Дархан-Уул	8																		
Дорноговь	9																		
Дорнод	10																		
Дундговь	11																		
Завхан	12																		
Орхон	13																		
Өвөрхангай	14																		
Өмнөговь	15																		
Сүхбаатар	16																		
Төв	17																		
Увс	18																		
Ховд	19																		
Хөвсгөл	20																		
Хэнтий	21																		
Сүхбаатар	22																		
Улаанбаатар	23																		

3-СӨ-2-ийн үргэлжлэл 2

Аймаг, нийслэл	МД	Хасагдсан түүх, соёлын хөдлөх дурсгалт зүйл		шилжүүлсэн		хасаж актлагдсан		алдагдсан		бусад (үрэгдсэн, дутсан шалтгаан тодорхойгүй)		Үзэсгэлэнд хамрагдсан түүх, соёлын хөдлөх дурсгалт зүйл		Дотоодод		Гадаадад		Музей өөрийн бие даасан болон дотоодын бусад музейтэй хамтран зохион байгуулсан үзэсгэлэн		Музей өөрийн байранд гадаад улсын үзэсгэлэн гаргасан, мөн хамтран гаргасан үзэсгэлэн	
		Дэс	Тоо/ ширхэг	Дэс	Тоо/ ширхэг	Дэс	Тоо/ ширхэг	Дэс	Тоо/ ширхэг	Дэс	Тоо/ ширхэг	Дэс	Тоо/ ширхэг	Дэс	Тоо/ ширхэг	Дэс	Тоо/ ширхэг	Дэс	Тоо/ ширхэг	Дэс	Тоо/ ширхэг
А	Б	38	39	40	41	42	43	44	45	46	47	48	49	50	51	52	53	54	55	56	57
Бүгд мөр1=мөр(2÷23)	1																				
Архангай	2																				
Баян-Өлгий	3																				
Баянхонгор	4																				
Булган	5																				
Говь-Алтай	6																				
Говьсүмбэр	7																				
Дархан-Уул	8																				
Дорноговь	9																				
Дорнод	10																				
Дундговь	11																				
Завхан	12																				
Орхон	13																				
Өвөрхангай	14																				
Өмнөговь	15																				
Сүхбаатар	16																				
Төв	17																				
Увс	18																				
Ховд	19																				
Хөвсгөл	20																				
Хэнтий	21																				
Сүхбаатар	22																				
Улаанбаатар	23																				

3-СӨ-2-ийн үргэлжлэл 3

Аймаг, нийслэл	МД	Сэргээн засварлагдсан түүх, соёлын хөдлөх дурсгалт зүйл		Цэвэрлэгээ, бэхжүүлэлт хийсэн түүх, соёлын хөдлөх дурсгалт зүйл		Нөхөн сэргээн, засварлалт хийгдсэн түүх, соёлын хөдлөх дурсгалт зүйл		Хуулбар хийгдсэн түүх, соёлын хөдлөх дурсгалт зүйл		Засгийн газрын тогтоолоор түүх, соёлын хөдлөх дурсгалт зүйлийн жагсаалтад нэмж бүртгэгдсэн дурсгалын тоо		Үнэт зэрэглэлд хамрагдсан түүх, соёлын хөдлөх дурсгалт зүйл		Хосгүй үнэт зэрэглэлд хамрагдсан түүх, соёлын хөдлөх дурсгалт зүйл	
		Дэс	Тоо/ ширхэг	Дэс	Тоо/ ширхэг	Дэс	Тоо/ ширхэг	Дэс	Тоо/ ширхэг	Дэс	Тоо/ ширхэг	Дэс	Тоо/ ширхэг	Дэс	Тоо/ ширхэг
А	Б	58	59	60	61	62	63	64	65	66	67	68	69	70	71
Бүгд мөр1=мөр(2÷23)	1														
Архангай	2														
Баян-Өлгий	3														
Баянхонгор	4														
Булган	5														
Говь-Алтай	6														
Говьсүмбэр	7														
Дархан-Уул	8														
Дорноговь	9														
Дорнод	10														
Дундговь	11														
Завхан	12														
Орхон	13														
Өвөрхангай	14														
Өмнөговь	15														
Сүхбаатар	16														
Төв	17														
Увс	18														
Ховд	19														
Хөвсгөл	20														
Хэнтий	21														
Сүхбаатар	22														
Улаанбаатар	23														

Тамга тэмдэг

Хянасан: ....
/Албан тушаал/ /Нэр/ /Гарын үсэг/

Мэдээ гаргасан: ....
/Албан тушаал/ /Нэр/ /Гарын үсэг/

20 ... оны ... сарын ... өдөр

ТҮҮХ, СОЁЛЫН ХӨДЛӨХ ДУРСГАЛТ ЗҮЙЛИЙН ЖИЛИЙН МЭДЭЭНИЙ (З-СӨ-2) МАЯГТ НӨХӨХ ЗААВАР

1. **Ойлголт, тодорхойлолт**

Цэвэрлэгээ гэдэг нь соёлын биет өвд үүссэн төрөл бүрийн бохирдол, давхаргыг зогсоох арчлах, тордох үйл ажиллагааг хэлнэ.
Бэхжүүлэх гэдэг нь соёлын биет өвийг одоогийн эх төрх байдлаар нь хадгалах үйл ажиллагааг хэлнэ.
Сэргээн засварлалт гэж устах, эвдрэх, гэмтэх аюул учирч байгаа соёлын өвийг авран хамгаалах зорилгоор сэргээн засварлах тусгай зөвшөөрөлтэй иргэн аж, ахуй нэгж, байгууллагаар анхны эх төрхийг нь алдагдуулахгүйгээр механик ажилбар хийж, цэвэрлэгээ, бэхжүүлэлт, нөхөн сэргээх, засварлах үйл ажиллагааг хэлнэ.
Хадгалалт хамгаалалт гэж сэргээн засварлалт хийх шаардлагагүй материалын онцлогт таарсан стандарт орчин үүсгэх замаар хадгалалт хамгаалалт хийсэн дурсгалын мэдээллийг хэлнэ.
Дэс - Музейн сан хөмрөгийн бүртгэн баримтжуулах зааврын 2.2.8-д заасны дагуу "Эд өлгийн зүйл болон цуглуулгад музейн сан хөмрөгт хүлээн авсан дэс дараалаар хувийн дугаар өгч Ерөнхий бүртгэлд бүртгэх ба хувийн дугаар нь тухайн музейн өмчлөл, эзэмшлийн эрхийг баталгаажуулахаас гадна бүртгэл мэдээллийн санчийн сан хөмрөгийг бүртгэх, хянах хэрэгсэл болно" гэж заасан байдаг. Өөрөөр хэлбэл дэс дугаар нь монгол хэлний тайлбар толинд тайлбарласанчлан Үзмэрийн хувийн дугаарын өмнөх дэс дарааллыг заадаг.
Тоо/ширхэг - Нэг бүрчлэн тоолж болох зүйлсийн нийт хэд болсныг илэрхийлнэ.

А. Хаягийн хэсэг

Регистрийн дугаар– Улсын бүртгэлийн байгууллагаас олгосон 7 оронтой тоог бичнэ.
Байгууллагын нэр– Байгууллагын нэрийг бүтнээр бичнэ.

Б.Үндсэн мэдээлэл

Музей, байгууллагын соёлын өвийн бүртгэл, мэдээллийн санд бүртгэгдсэн түүх, соёлын хөдлөх дурсгалт зүйлийн нийт тоо (Багана 1÷2)- Энэ хэсэгт соёлын өвийн бүртгэл, мэдээллийн системийн Түүх, соёлын хөдлөх дурсгалт зүйлийн дэд системд Өмнөх онд бүртгэгдсэн түүх, соёлын хөдлөх дурсгалт зүйлийн тоон дээр шинээр бүртгэгдсэн хөдлөх дурсгалт зүйлийн тоог нэмж, хасагдсан хөдлөх дурсгалт зүйлийн тоог хассан дүнг бичнэ.
Нийт үнэ (төг) /нэгдсэн дүн/ (Багана 3)- Түүх, соёлын хөдлөх дурсгалт зүйлийн дэд системд бүртгэгдсэн нийт үнийн дүнг төгрөгөөр бичнэ.
Байгалийн өвийн холбогдолтой (Багана 4÷5)- Солир, Амьтан, Сээр нуруугүйтэн, Сээр нуруутан, Шувууны анги (Aves), Хөхтний анги (Mammalia), Ургамал, Дээд ургамал, Ойм хэлбэртэн, Шивэрсэн, Нүцгэн үртэн, Далд үртэн буюу цэцэгт ургамал, Доод ургамал, Замаг, Мөөг, Хаг, Хөвд болон Палеонтологийн төрөл- Pesces-загас, Amphibia-хоёр нутагтан, Reptilia-мөлхөгчид, Mammalia-хөхтөн гэх мэт эртний амьтан, ургамлын олдворын төрлүүдийн "дэс" болон "тоо ширхэг"-ийг бичнэ.

Археологийн холбогдолтой (Багана 6÷7)- Чулуун зэвсэг, Гоёл чимэглэлийн эд зүйл, Ахуйн хэрэглээний эд зүйл, Хувцас хэрэглэл, Зэр зэвсэг, байлдааны хэрэгсэл, Шүтлэг, зан үйлийн холбогдолтой эд зүйл, Эртний хот суурины холбогдолтой эд зүйл, Чулуун дурсгалын төрлүүдийн "дэс" болон "тоо ширхэг"-ийг бичнэ.

Түүхийн холбогдолтой (Багана 8÷9)- Баримт бичиг, аудио видео бичлэг, Ном, хэвлэл, бичгийн хэрэгсэл, Бэлэг дурсгалын эд зүйл, Зоос, мөнгөн тэмдэгт, Гэрэл зураг, Бэлгэдэл, таних тэмдгийн холбогдолтой эд зүйл, Цэрэг, байлдааны холбогдолтой эд өлгийн зүйлийн төрлүүдийн "дэс" болон "тоо ширхэг"-ийг бичнэ.

Угсаатны зүйн холбогдолтой (Багана 10÷11)- Мал аж ахуй, уналга тээвэр, Ан агнуур, газар тариалан, Гэр орон сууц, дотоод тавилга, Дээл хувцас, гоёл чимэглэл, Гэр зуурын үйлдвэр, гар урлал, Уламжлалт анагаах ухаан, Хөгжмийн зэмсэг, Тоглоом наадмын төрлүүдийн "дэс" болон "тоо ширхэг"-ийг бичнэ.

Шашин шүтлэгийн холбогдолтой (Багана 12÷13)- Бөө мөргөлийн, бурхны болон исламын зэрэг шашны холбогдолтой үзмэр, хөдлөх дурсгалт зүйлс, өв хамаарна. Бурхны зураг, Оёмол урлал, Цутгамал, Хөөмөл, Сийлбэр, Баримал, шуумал, Шашны зан үйлийн холбогдолтой эд зүйл, Судар ном, Хөгжмийн зэмсэг, Цамын баг, хувцас хэрэглэл, Шашны хувцас, хэрэглэл, Сүм хийдийн чимэглэлийн төрлүүдийн "дэс" болон "тоо ширхэг"-ийг бичнэ.

Урлаг, уран сайхны холбогдолтой (Багана 14÷15)- Зураг урлал, уран баримал, сийлбэр, оёмол урлал, гоёл чимэглэлийн урлал, тайз дэлгэцийн урлалын төрөл зүйлд хамаарах соёлын өвийн "дэс" болон "тоо ширхэг"-ийг бичнэ.

Түүх соёлын хосгүй үнэт дурсгалт зүйлийн тоо (Багана 16÷17)- Соёлын өвийг хамгаалах тухай хуулийн 13.1.8-т заасны дагуу Засгийн газрын шийдвэрээр түүх, соёлын хосгүй үнэт зэрэглэлд хамрагдсан хөдлөх дурсгалт зүйлийн "дэс", "тоо ширхэг"-ийн нэгдсэн дүнг бичнэ.

Түүх соёлын үнэт дурсгалт зүйлийн тоо (Багана 18÷19)- Соёлын өвийг хамгаалах тухай хуулийн 13.1.8-т заасны дагуу Засгийн газрын шийдвэрээр түүх, соёлын үнэт зэрэглэлд хамрагдсан хөдлөх дурсгалт зүйлийн "дэс", "тоо ширхэг"-ийн нэгдсэн дүнг бичнэ.

Өмнөх оны байдлаар музей, байгууллагын соёлын өвийн бүртгэл, мэдээллийн санд бүртгэгдсэн түүх, соёлын хөдлөх дурсгалт зүйлийн тоо-
Багана 20÷21)- Энэ хэсэгт өмнөх оны байдлаар соёлын өвийн бүртгэл, мэдээллийн системийн Түүх, соёлын хөдлөх дурсгалт зүйлийн дэд системд бүртгэгдсэн түүх соёлын хөдлөх дурсгалт зүйлийн тоог бичнэ.

Нэмэгдсэн түүх, соёлын хөдлөх дурсгалт зүйлийн тоо (Багана 22÷37)-Нэмэгдсэн түүх, соёлын хөдлөх дурсгалт зүйлийн тоог төрлөөр нь задалж бичнэ.

Хасагдсан түүх, соёлын хөдлөх дурсгалт зүйл (Багана 38÷47)-Хасагдсан түүх, соёлын соёлын хөдлөх дурсгалт зүйлийн тоог төрлөөр нь задалж бичнэ.

Үзэсгэлэнд хамрагдсан түүх, соёлын хөдлөх дурсгалт зүйл (Багана 48÷57)- Тухайн жилд эрх бүхий байгууллага, албан тушаалтны шийдвэрээр дотоод, гадаадад үзэсгэлэнд оролцсон нийт үзмэр (хөдлөх дурсгалт зүйл)-ийн "дэс" болон "тоо ширхэг"-ийн нэгдсэн нийт тоон дүнг бичнэ.

Сэргээн засварлагдсан түүх, соёлын хөдлөх дурсгалт зүйл (Багана 58÷65)- Тайлант хугацаанд Соёлын биет өвийг сэргээн засварлах үйл ажиллагааг соёлын асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллагаас эрх олгосон үйл ажиллагааны зөвшөөрөл бүхий байгууллага, иргэний гүйцэтгэсэн нийт, үзмэр, эд

өлгийн зүйлийг хамруулах бөгөөд Соёлын өвийн бүртгэл, мэдээллийн системийн Түүх, соёлын хөдлөх дурсгалт зүйлийн дэд системд тодорхойлон бүртгэснээр баталгаажуулан “дэс” ба “тоо ширхэг”-ийн тоон дүнг, сэргээн засварлагдсан хөдлөх дурсгалт зүйлийн нийт нийлбэр тоон дүнг гаргана.

Засгийн газрын тогтоолоор түүх, соёлын хөдлөх дурсгалт зүйлийн жагсаалтад нэмж бүртгэгдсэн дурсгалын тоо (Багана 66÷71) Энэ хэсэгт Соёлын өвийн бүртгэл, мэдээллийн системийн Түүх, соёлын хөдлөх дурсгалт зүйлийн дэд системд Соёлын өвийг хамгаалах тухай хуулийн 8.2, 13.1.8, 14.1.6-т дагуу эрх бүхий байгууллага, албан тушаалтны шийдвэрээр тухайн онд үнэт, хосгүй үнэт зэрэглэлд хамрагдсан нийт үзмэр (хөдлөх дурсгалт зүйл)-ийн “дэс”, “тоо ширхэг”-ийн нэгдсэн тоон дүнг бичнэ.

В. Баталгаажуулалтын хэсэг:

Хянасан - Тухайн мэдээг хянасан албан хаагчийн албан тушаал, нэр, гарын үсэг байна.

Мэдээ гаргасан - Тухайн мэдээг гаргасан албан хаагчийн албан тушаал, нэр, гарын үсэг байна.

Тамга тэмдэг - Тухайн байгууллагын тамга тэмдгээр баталгаажсан байна.

Огноо - Мэдээ гаргасан он, сар, өдөр байна.

Үндэсний статистикийн хорооны даргын
2025 оны 12 дугаар сарын 02-ны өдрийн
А/145 дугаар тушаалын 8 дугаар хавсралт

3-СӨ-3

Үндэсний статистикийн хорооны даргын 2025 оны.........дугаар тушаалын 8 дугаар хавсралтаар зөвшөөрснөөр, Соёл, спорт, аялал жуулчлал, залуучуудын сайдын 20... оны ... дугаар сарын ... -ны өдрийн .... тоот тушаалаар батлав.

ТҮҮХ, СОЁЛЫН ҮЛ ХӨДЛӨХ ДУРСГАЛТ ЗҮЙЛИЙН ЖИЛИЙН МЭДЭЭ

1.Аймаг/нийслэлийн соёлын асуудал эрхэлсэн байгууллага нь мэдээг жил бүрийн 02 дугаар сарын 10-ны дотор соёлын асуудал эрхэлсэн засгийн газрын хэрэгжүүлэгч агентлагт маягт болон цахим шуудангаар илгээнэ.

2.Соёлын асуудал эрхэлсэн засгийн газрын хэрэгжүүлэгч агентлаг нь мэдээг жил бүрийн 03 дугаар сарын 01-ний дотор Соёл, урлагийн асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллагад маягт болон цахим шуудангаар илгээнэ.

Он...............(жилээр)

А.ХАЯГИЙН ХЭСЭГ

Регистрийн дугаар							
Байгууллагын нэр							

Б.ҮНДСЭН МЭДЭЭЛЭЛ

(тоо)

Аймаг, нийслэл	МД	Соёлын өвийн бүртгэл, мэдээллийн санд бүртгэгдсэн түүх, соёлын үл хөдлөх дурсгал		Өмнөх оны байдлаар соёлын өвийн бүртгэл, мэдээллийн санд бүртгэгдсэн түүх, соёлын үл хөдлөх дурсгал		Шинээр бүртгэгдсэн түүх, соёлын үл хөдлөх дурсгал		бүртгэгдсэн эх сурвалжаар: Музейн хайгуул, судалгаагаар бүртгэгдсэн түүх, соёлын үл хөдлөх дурсгал		Эрдэм, шинжилгээний байгууллагын мэдээллээр бүртгэгдсэн түүх, соёлын үл хөдлөх дурсгал		Иргэдийн мэдээллээр бүртгэгдсэн түүх, соёлын үл хөдлөх дурсгал		Бусад эх сурвалжийн мэдээллээр бүртгэгдсэн түүх, соёлын үл хөдлөх дурсгал	
		Дурсгалт газар	Дурсгал	Дурсгалт газар	Дурсгал	Дурсгалт газар	Дурсгал	Дурсгалт газар	Дурсгал	Дурсгалт газар	Дурсгал	Дурсгалт газар	Дурсгал	Дурсгалт газар	Дурсгал
А	Б	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
Бүгд мөр1=мөр(2÷23)	1														
Архангай	2														
Баян-Өлгий	3														
Баянхонгор	4														
Булган	5														
Говь-Алтай	6														
Говьсүмбэр	7														
Дархан-Уул	8														
Дорноговь	9														
Дорнод	10														
Дундговь	11														
Завхан	12														
Орхон	13														
Өвөрхангай	14														
Өмнөговь	15														
Сүхбаатар	16														
Төв	17														
Увс	18														
Ховд	19														
Хөвсгөл	20														
Хэнтий	21														
Сүхбаатар	22														
Улаанбаатар	23														

Балансын шалгалт: *багана1=багана(3+5), Багана1=Багана57, багана2=багана(4+6), Багана2=Багана58, багана5=(7+9+11+13) багана6=(8+10+12+14), багана15=багана(17+19+21), багана16=(18+20+22), багана25=(27+29+31+33+35), багана26=(28+30+32+34+36), багана37=(39+41+43+45), багана38=(40+42+44+46), багана 47=(49+51+53+55), багана 48=(50+52+54+56), багана57=багана(59+61+63+65+67+69+71+73), багана58=(60+62+64+66+68+70+72+74)*

Аймаг, нийслэл	МД	хамгаалалтын зэргээр								төрлөөр													
		Хамгаалалтын зэрэглэлд байх түүх, соёлын үл хөдлөх дурсгал тоо		Сум, дүүргийн хамгаалалтад байх түүх, соёлын үл хөдлөх дурсгал		Аймаг, нийслэлийн хамгаалалтад байх түүх, соёлын үл хөдлөх дурсгал		Улсын хамгаалалтад байх түүх, соёлын үл хөдлөх дурсгал		Дэлхийн өвд бүртгэгдсэн түүх, соёлын үл хөдлөх дурсгал		Хадгалалт, хамгаалалтын нөхцөлийг сайжруулсан дурсгал		Газрын кадастрын улсын бүртгэлд бүртгэгдсэн түүх, соёлын үл хөдлөх дурсгал		Гэрээт харуул хамгаалалттай түүх, соёлын үл хөдлөх дурсгал		Хашаа хайс барьсан түүх, соёлын үл хөдлөх дурсгал		Хаяг тайлбар хийсэн түүх, соёлын үл хөдлөх дурсгал		Эрх бүхий байгууллагын шийдвэрээр зөөж шилжүүлсэн түүх, соёлын үл хөдлөх дурсгал	
		Дурсгалт газар	Дурсгал	Дурсгалт газар	Дурсгал	Дурсгалт газар	Дурсгал	Дурсгалт газар	Дурсгал	Дурсгалт газар	Дурсгал	Дурсгалт газар	Дурсгал	Дурсгалт газар	Дурсгал	Дурсгалт газар	Дурсгал	Дурсгалт газар	Дурсгал	Дурсгалт газар	Дурсгал	Дурсгалт газар	Дурсгал
А	Б	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31	32	33	34	35	36
Бүгд мөр1=мөр(2÷23)	1																						
Архангай	2																						
Баян-Өлгий	3																						
Баянхонгор	4																						
Булган	5																						
Говь-Алтай	6																						
Говьсүмбэр	7																						
Дархан-Уул	8																						
Дорноговь	9																						
Дорнод	10																						
Дундговь	11																						
Завхан	12																						
Орхон	13																						
Өвөрхангай	14																						
Өмнөговь	15																						
Сүхбаатар	16																						
Төв	17																						
Увс	18																						
Ховд	19																						
Хөвсгөл	20																						
Хэнтий	21																						
Сүхбаатар	22																						
Улаанбаатар	23																						

3-СӨ-3-ийн үргэлжлэл 2

Аймаг, нийслэл	МД	эрсдэлт өртсөн байдлаар										төрлөөр									
		Хадгалалт, хамгаалалтын эрсдэлд өртсөн түүх, соёлын үл хөдлөх дурсгал		Гэмтсэн түүх, соёлын үл хөдлөх дурсгал		Зөөгдсөн түүх, соёлын үл хөдлөх дурсгал		Хууль бусаар тоногдсон түүх, соёлын үл хөдлөх дурсгал		Алга болсон түүх, соёлын үл хөдлөх дурсгал		Сэргээн засварлалт хийгдсэн түүх, соёлын үл хөдлөх дурсгал		Цэвэрлэгээ хийсэн түүх, соёлын үл хөдлөх дурсгал		Бэхжүүлэлт хийсэн түүх, соёлын үл хөдлөх дурсгал		Нөхөн сэргээлт хийсэн түүх, соёлын үл хөдлөх дурсгал		Засварлалт хийсэн түүх, соёлын үл хөдлөх дурсгал	
		Дурсгалт газар	Дурсгал	Дурсгалт газар	Дурсгал	Дурсгалт газар	Дурсгал	Дурсгалт газар	Дурсгал	Дурсгалт газар	Дурсгал	Дурсгалт газар	Дурсгал	Дурсгалт газар	Дурсгал	Дурсгалт газар	Дурсгал	Дурсгалт газар	Дурсгал	Дурсгалт газар	Дурсгал
А	Б	37	38	39	40	41	42	43	44	45	46	47	48	49	50	51	52	53	54	55	56
Бүгд мөр1=мөр(2÷23)	1																				
Архангай	2																				
Баян-Өлгий	3																				
Баянхонгор	4																				
Булган	5																				
Говь-Алтай	6																				
Говьсүмбэр	7																				
Дархан-Уул	8																				
Дорноговь	9																				
Дорнод	10																				
Дундговь	11																				
Завхан	12																				
Орхон	13																				
Өвөрхангай	14																				
Өмнөговь	15																				
Сүхбаатар	16																				
Төв	17																				
Увс	18																				
Ховд	19																				
Хөвсгөл	20																				
Хэнтий	21																				
Сүхбаатар	22																				
Улаанбаатар	23																				

3-СӨ-3-ийн үргэлжлэл 3

Аймаг, нийслэл	МД	Түүх, соёлын үл хөдлөх дурсгалын тоо-Бүгд		төрөл зүйлээр: Чулуун зэвсгийн дурсгалт газар		Хадны зураг, бичгийн дурсгал		Булш оршуулгын дурсгал		Тахил, тайлгын байгууламж		Барилга, архитектурын дурсгал		Хөшөө дурсгал		Үйлдвэрлэлийн ул мөр хадгалсан дурсгалт газар		Палеонтологийн олдворт газар	
		Дурсгалт газар	Дурсгал	Дурсгалт газар	Дурсгал	Дурсгалт газар	Дурсгал	Дурсгалт газар	Дурсгал	Дурсгалт газар	Дурсгал	Дурсгалт газар	Дурсгал	Дурсгалт газар	Дурсгал	Дурсгалт газар	Дурсгал	Дурсгалт газар	Дурсгал
А	Б	57	58	59	60	61	62	63	64	65	66	67	68	69	70	71	72	73	74
Бүгд мөр1=мөр(2÷23)	1																		
Архангай	2																		
Баян-Өлгий	3																		
Баянхонгор	4																		
Булган	5																		
Говь-Алтай	6																		
Говьсүмбэр	7																		
Дархан-Уул	8																		
Дорноговь	9																		
Дорнод	10																		
Дундговь	11																		
Завхан	12																		
Орхон	13																		
Өвөрхангай	14																		
Өмнөговь	15																		
Сүхбаатар	16																		
Төв	17																		
Увс	18																		
Ховд	19																		
Хөвсгөл	20																		
Хэнтий	21																		
Сүхбаатар	22																		
Улаанбаатар	23																		

Тамга тэмдэг

Хянасан: .... /Албан тушаал/ .... /Нэр/ .... /Гарын үсэг/

Мэдээ гаргасан: .... /Албан тушаал/ .... /Нэр/ .... /Гарын үсэг/

ТҮҮХ, СОЁЛЫН ҮЛ ХӨДЛӨХ ДУРСГАЛТ ГАЗРЫН ЖИЛИЙН МЭДЭЭНИЙ (3-СӨ-3) МАЯГТ НӨХӨХ ЗААВАР

А. Хаягийн хэсэг

Регистрийн дугаар– Улсын бүртгэлийн байгууллагаас олгосон 7 оронтой тоог бичнэ.

Байгууллагын нэр– Байгууллагын нэрийг бүтнээр бичнэ.

Б.Үндсэн мэдээлэл

Соёлын өвийн бүртгэл, мэдээллийн системд бүртгэгдсэн түүх, соёлын үл хөдлөх дурсгал (Багана 1÷2)- Соёлын өвийн бүртгэл, мэдээллийн системд бүртгэгдсэн түүх, соёлын үл хөдлөх дурсгал болон шинээр буюу "Түүх, соёлын үл хөдлөх дурсгалт зүйлийн бүртгэл"-ын маягтын дагуу бүртгэж системд оруулан бүртгэлийн дугаар өгсөн нийт дурсгалт газар болон дурсгалын тоог бичнэ.

Өмнөх оны байдлаар соёлын өвийн бүртгэл, мэдээллийн системд бүртгэлтэй түүх, соёлын үл хөдлөх дурсгал (Багана 3÷4)-Өмнөх оны байдлаар соёлын өвийн бүртгэл, мэдээллийн системд бүртгэгдсэн нийт түүх, соёлын үл хөдлөх дурсгалт газар болон дурсгалын тоог бичнэ.

Шинээр бүртгэгдсэн түүх, соёлын үл хөдлөх дурсгал (Багана 5÷6)-Музейн хайгуул, судалгаагаар, эрдэм шинжилгээний байгууллагын мэдээллээр, Иргэдийн болон бусад эх сурвалжийн мэдээллээр тус тус илрүүлж "Түүх, соёлын үл хөдлөх дурсгалт зүйлийн бүртгэл"-ын маягтын дагуу шинээр бүртгэж соёлын өвийн бүртгэл, мэдээллийн системд оруулсан дурсгалт газар болон дурсгалын тоог бичнэ.

Музейн хайгуул, судалгаагаар бүртгэгдсэн түүх, соёлын үл хөдлөх дурсгал (Багана 7÷8)-Тухайн аймгийн Музей болон Соёл, урлагийн газрын хайгуул, судалгаагаар илрүүлж "Түүх, соёлын үл хөдлөх дурсгалт зүйлийн бүртгэл"-ын маягтын дагуу шинээр бүртгэж соёлын өвийн бүртгэл, мэдээллийн системд оруулсан дурсгалт газар болон дурсгалын тоог бичнэ.

Эрдэм, шинжилгээний байгууллагын мэдээллээр бүртгэгдсэн түүх, соёлын үл хөдлөх дурсгал (Багана 9÷10)-Эрдэм шинжилгээний байгууллагын мэдээллээр илрүүлж "Түүх, соёлын үл хөдлөх дурсгалт зүйлийн бүртгэл"-ын маягтын дагуу шинээр бүртгэж соёлын өвийн бүртгэл, мэдээллийн системд оруулсан дурсгалт газар болон дурсгалын тоог бичнэ.

Иргэдийн мэдээллээр бүртгэгдсэн түүх, соёлын үл хөдлөх дурсгал (Багана 11÷12)- Иргэдийн мэдээллээр илрүүлж "Түүх, соёлын үл хөдлөх дурсгалт зүйлийн бүртгэл"-ын маягтын дагуу шинээр бүртгэж соёлын өвийн бүртгэл, мэдээллийн системд оруулсан дурсгалт газар болон дурсгалын тоог бичнэ.

Бусад эх сурвалжийн мэдээллээр бүртгэгдсэн түүх, соёлын үл хөдлөх дурсгал (Багана 13÷14)- Бусад эх сурвалжийн мэдээллээр илрүүлж "Түүх, соёлын үл хөдлөх дурсгалт зүйлийн бүртгэл"-ын маягтын дагуу шинээр бүртгэж соёлын өвийн бүртгэл, мэдээллийн системд оруулсан дурсгалт газар болон дурсгалын тоог бичнэ.

Хамгаалалтын зэрэглэлд байх түүх, соёлын үл хөдлөх дурсгал (Багана 15÷16)- Соёлын өвийг хамгаалах хуульд заасны дагуу дурсгалын эх төрх бүрэн бүтэн байдал, үнэ цэн, ач холбогдлыг харгалзан улс, аймаг, нийслэлийн сум, дүүргийн

хамгаалалтын зэрэглэлд байх түүх, соёлын үл хөдлөх дурсгалын жагсаалтад баталсан дурсгалт газар болон дурсгалын нийлбэр тоог бичнэ.

Сум, дүүргийн хамгаалалтад байх түүх, соёлын үл хөдлөх дурсгал (Багана 17÷18)-Соёлын өвийг хамгаалах тухай хуульд заасан Аймаг, нийслэлийн Иргэдийн төлөөлөгчдийн хурлын бүрэн эрхийн хүрээнд сум, дүүргийн хамгаалалтад байх түүх, соёлын үл хөдлөх дурсгалын жагсаалтад баталсан дурсгалт газар болон дурсгалын тоог бичнэ.

Аймаг, нийслэлийн хамгаалалтад байх түүх, соёлын үл хөдлөх дурсгал (Багана 19÷20)-Соёлын өвийг хамгаалах тухай хуульд заасан Соёлын асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллагын бүрэн эрхийн хүрээнд аймаг, нийслэлийн хамгаалалтад байх түүх, соёлын үл хөдлөх дурсгалын жагсаалтад баталсан дурсгалт газар болон дурсгалын тоог бичнэ.

Улсын хамгаалалтад байх түүх, соёлын үл хөдлөх дурсгал (Багана 21÷22)-Соёлын өвийг хамгаалах тухай хуульд заасан Засгийн газрын бүрэн эрхийн хүрээнд улсын хамгаалалтад байх түүх, соёлын үл хөдлөх дурсгалын жагсаалтад баталсан дурсгалт газар болон дурсгалын тоог бичнэ.

Дэлхийн өвд бүртгэгдсэн түүх, соёлын үл хөдлөх дурсгал (Багана 23÷24)-Монгол Улсаас ЮНЕСКО-ийн Дэлхийн өвд бүртгэгдсэн дурсгалт газар болон дурсгалын тоог бичнэ.

Хадгалалт, хамгаалалтын нөхцөлийг сайжруулсан дурсгал (Багана 25÷26)-Хамгаалах зорилгоор ямар нэгэн үйл ажиллагаа (Кадастрын улсын бүртгэлд бүтгэсэн, гэрээл харуулд хариуцуулсан, хаяг тайлбар хийсэн, эрх бүхий байгууллагын шийдвэрээр зөөж шилжүүлсэн) хийгдсэн нийт дурсгалт газар болон дурсгалын тоог бичнэ.

Газрын кадастрын улсын бүртгэлд бүртгэгдсэн түүх, соёлын үл хөдлөх дурсгал (Багана 27÷28)-Соёлын өвийг хамгаалах тухай хуульд заасны дагуу дурсгалын хил заагийг тодорхойлж газрын кадастрын улсын бүртгэлд бүртгүүлсэн дурсгалт газар болон дурсгалын тоог бичнэ.

Гэрээт харуул хамгаалалттай түүх, соёлын үл хөдлөх дурсгал (Багана 29÷30)-Соёлын өвийг хамгаалах тухай хуульд заасны дагуу Иргэн, аж ахуй нэгжтэй байгуулсан гэрээний үндсэн дээр хяналт тавиулж, хариуцуулж байгаа дурсгалт газар болон дурсгалын тоог бичнэ.

Хашаа хайс барьсан түүх, соёлын үл хөдлөх дурсгал (Багана 31÷32)- Хамгаалах зорилгоор тойруулан хашаа хайс барьсан дурсгалт газар болон дурсгалын тоог бичнэ.

Хаяг тайлбартай түүх, соёлын үл хөдлөх дурсгал (Багана 33÷34)-Соёлын өвийг хамгаалах тухай хуульд заасны дагуу тухайн дурсгалын дэргэд дурсгалын талаарх мэдээллийг агуулсан танилцуулга бүхий хаяг тайлбар хийсэн дурсгалт газар болон дурсгалын тоог бичнэ.

Эрх бүхий байгууллагын шийдвэрээр зөөж шилжүүлсэн түүх, соёлын үл хөдлөх дурсгал (Багана 35÷36)-Соёлын өвийг хамгаалах тухай хуульд заасны дагуу эрх бүхий тусгай зөвшөөрөлтэй байгууллага харьяа удирдах байгууллагын шийдвэрээр анх байрласан газраас нүүлгэн шилжүүлсэн дурсгалын тоон дүнг бичнэ.

Хадгалалт, хадгалалтын эрсдэлд өртсөн түүх, соёлын үл хөдлөх дурсгал (Багана 37÷38)-Анхны хэлбэр төрхөд өөрчлөлт орсон, байгалийн болон хүний хүчин зүйлийн нөлөөгөөр гэмтэл учирсан, бүрэн бүтэн байдал алдагдсан, хууль бусаар

тоносон, эрх бүхий байгууллагын зөвшөөрөлгүй зөөж шилжүүлсэн нийт дурсгалт газар болон дурсгалын тоог бичнэ.

Гэмтсэн түүх, соёлын үл хөдлөх дурсгал (Багана 39÷40)-Анхны хэлбэр төрхөд өөрчлөлт орсон, дурсгалын биетэд хүний болон байгалийн хүчин зүйлийн нөлөөгөөр гэмтэл учирсан дурсгалт газар болон дурсгалын тоог бичнэ.

Хууль бусаар зөөгдсөн түүх, соёлын үл хөдлөх дурсгал (Багана 41÷42)-Бүрэн бүтэн байдлын алдагдуулсан, хууль бусаар тоносон дурсгалт газар болон дурсгалын тоог бичнэ.

Тоногдсон түүх, соёлын үл хөдлөх дурсгал (Багана 43÷44)-Эрх бүхий байгууллагын зөвшөөрөлгүй, хууль бусаар зөөсөн дурсгалт газар болон дурсгалын тоон дүнг бичнэ.

Алга болсон түүх, соёлын үл хөдлөх дурсгал (Багана 45÷46)-Дурсгалт газар, түүнийг бүрдүүлж байгаа дурсгал (хэсгүүд) нь алга болсон дурсгалын тоог бичнэ.

Сэргээн засварлалт хийгдсэн түүх, соёлын үл хөдлөх дурсгал (Багана 47÷48)-Үүссэн өөх тосны бохирдол, биологийн бохирдол, хаг сангасыг цэвэрлэсэн, эх төрх байдлаар нь хадгалан авч үлдэх зорилгоор бэхжүүлэлт хийсэн, дурсгалын аль нэг хэсгийг нөхөж оруулсан, засаж сайжруулах зорилгоор үйл ажиллагаа хийгдсэн нийт дурсгалт газар болон дурсгалын тоог бичнэ.

Цэвэрлэгээ хийсэн түүх, соёлын үл хөдлөх дурсгал (Багана 49÷50)-Үүссэн төрөл бүрийн бохирдол, давхаргыг зогсоох арчлах, тордох үйл ажиллагаа хийгдсэн дурсгалын тоон дүнг бичнэ. Ингэхдээ цэвэрлэгээ хийсэн дурсгал бүртгэлтэй дурсгалт газар хамт бичигдэхийг анхаарна уу.

Бэхжүүлэлт хийсэн түүх, соёлын үл хөдлөх дурсгал (Багана 51÷52)-Эх төрх байдлаар нь хадгалан авч үлдэх үйл ажиллагаа хийсэн дурсгалт газар болон дурсгалын тоог бичнэ. Ингэхдээ бэхжүүлэлт хийсэн дурсгал бүртгэлтэй дурсгалт газар хамт бичигдэхийг анхаарна уу.

Нөхөн сэргээлт хийсэн түүх, соёлын үл хөдлөх дурсгал (Багана 53÷54)-Дурсгалын аль нэг хэсгийн нөхөж, оруулж хийх үйл ажиллагаа хийгдсэн дурсгалт газар болон дурсгалын тоог бичнэ. Ингэхдээ нөхөн сэргээлт хийсэн дурсгал бүртгэлтэй дурсгалт газар хамт бичигдэхийг анхаарна уу.

Засварлалт хийсэн түүх, соёлын үл хөдлөх дурсгал (Багана 55÷56)- Дурсгалын аль нэг хэсгийг засаж сайжруулах үйл ажиллагаа хийгдсэн дурсгалт газар болон дурсгалын тоог бичнэ. Ингэхдээ засварлалт хийсэн дурсгал бүртгэлтэй дурсгалт газар хамт бичигдэхийг анхаарна уу.

Түүх, соёлын үл хөдлөх дурсгалын тоо-Бүгд (Багана 57÷58)-Бүртгэл, мэдээллийн системд бүртгэгдсэн, Соёлын өвийг хамгаалах тухай хуульд заасан хамгаалалтын зэрэглэлд баталсан болон Дэлхийн өвд бүртгэгдсэн, Хадгалалт хамгаалалтын нөхцөл байдлыг сайжруулсан, Хадгалалт хамгаалалтын эрсдэлд өртсөн дурсгалт газар дурсгал, Сэргээн засварлалт хийгдсэн түүх, соёлын үл хөдлөх дурсгалын нийт тоон дүнг дурсгалт газар болон дурсгалаар ангилан бичнэ.

Чулуун зэвсгийн дурсгалт газар (Багана 59÷60)-Түүхэн тодорхой цаг үед хүмүүсийн аж төрж байсныг гэрчлэх чулуун зэвсэг, түүнийг хийхэд үлдсэн чулууны үлдэгдэл, хоол хүнсний үлдэгдэл болон бусад эд зүйлсийн ул мөр бүхий олдвортой (соёлт давхарга бүхий) дурсгалт газар болон дурсгалын хамаарна;

Хадны зураг, бичгийн дурсгал (Багана 61÷62)- Байгалийн тогтцоороо байгаа хад чулууны толигор гадаргуу дээр хүн, мал, амьтан болон бусад зүйлсийн зургийг

тусгай багаж зэвсэг ашиглан сийлсэн, зос болон бэх, шороон будгаар зурсан бүх төрлийн хадны зургийн дурсгалт газар болон дурсгал хамаарна;

Булш, оршуулгын дурсгал (Багана 63÷64)-Түүхэн тодорхой цаг үед хүмүүс талийгаачдаа тусгай зан үйлийн дагуу оршуулж мод, чулуу, шороогоор дарсан (ан цав, агуйг ашиглан талийгаачийг оршуулсан хадны оршуулга мөн хамаарна) төрлийн булш, оршуулгын байгууламжууд хамаарна;

Тахил, тайлгын байгууламж (Багана 65÷66)-Түүхэн тодорхой нэг үед хүмүүс талийгаачийнхаа хойд насанд нь зориулж, хийж бүтээсэн тахилын байгууламжууд, түүний бүрдэл хэсгүүд болох хашлага, зэл (балбал) чулуу зэрэг хамаарна;

Барилга архитектурын дурсгал (Багана 67÷68)-Түүхэн тодорхой цаг үеийг төлөөлөх уран барилгын цогцолбор, сум дуган, хийд, гудамж талбай, байшин барилга, тодорхой цаг үед хүмүүс урт хугацаагаар суурьшиж байсан үйл ажиллагааг харуулсан болон, цэргийн бэхлэлт болгон барьж байгуулсан барилга байшин, хэрмийн үлдэгдэл , түүхэн тодорхой цаг үед шашны хурал номын үйл ажиллагаа явуулж байсан болон мөргөл, хүндэтгэлийн үүргийг гүйцэтгэж байгаад хожим нь эвдэрч сүйдсэн, эргэж сэргээн засварлагдсан сүм хийд, түүний туурь үлдэгдлүүд бүхий дурсгалт газар болон дурсгал хамаарна;

Хөшөө чулуу (Багана 69÷70)-Түүхэн тодорхой цаг үед зан үйл, шүтлэг бишрэл, түүхэн тэмдэглэлт үйл явдалд зориулан босгосон түүх, урлагийн үнэ цэн бүхий буган чулуун хөшөө, хүн чулуун хөшөө, тамга тэмдэгтэй хөшөө, цулгуй хөшөө бүхий дурсгалт газар болон дурсгал хамаарна;

Үйлдвэрлэлийн ул мөр хадгалсан дурсгалт газар (Багана 71÷72)-Түүхэн тодорхой цаг үед хүмүүс газар тариалан эрхэлж байсан болон төмөрлөг, шавар, чулуу олдворлож байсан уурхай түүнийг боловсруулж байсныг гэрчлэх ул мөр бүхий дурсгалт газар болон дурсгал хамаарна;

Палеонтологийн олдворт газар (Багана 73÷74)-Дэлхийн шим ертөнцийн түүхийн олон эрин галавын туршид үүсэн хөгжиж, удамшин хувьсаж, мөхөж сөнөж байсан амьтан болоод ургамлын чулуужсан үлдэгдэл, түүнтэй холбоотой бусад зүйлс, тэдгээрийг агуулсан хурдас, чулуулаг бүхий газар нутаг буюу олдворт газрууд хамаарна;

<u>В. Баталгаажуулалтын хэсэг:</u>

Хянасан - Тухайн мэдээг хянасан албан хаагчийн албан тушаал, нэр, гарын үсэг байна.

Мэдээ гаргасан - Тухайн мэдээг гаргасан албан хаагчийн албан тушаал, нэр, гарын үсэг байна.

Тамга тэмдэг - Тухайн байгууллагын тамга тэмдгээр баталгаажсан байна.

Огноо - Мэдээ гаргасан он, сар, өдөр байна.

Үндэсний статистикийн хорооны даргын
2025 оны 12 дугаар сарын 22...-ны өдрийн
А/145.. дугаар тушаалын 9 дүгээр хавсралт

3-СӨХХ-4

Үндэсний статистикийн хорооны даргын 2025 оны.........дугаар тушаалын 9 дүгээр хавсралтаар зөвшөөрснөөр, Соёл, спорт, аялал жуулчлал, залуучуудын сайдын 20... оны ... дугаар сарын ... -ны өдрийн .... тоот тушаалаар батлав.

СОЁЛЫН ӨВИЙГ ХАДГАЛАХ, ХАМГААЛАХАД ЗАРЦУУЛСАН ЗАРЛАГЫН ЖИЛИЙН МЭДЭЭ

1.Аж ахуй нэгж, байгууллагын хаяг

Регистрийн дугаар		
Аж ахуй нэгж, байгууллагын нэр		
Ангилал	**Нэр**	**Код**
Аймаг, нийслэл		
Сум, дүүрэг		
Хариуцлагын хэлбэр		
Үйл ажиллагааны чиглэл		
Өмчийн хэлбэр		
Утас		
Цахим шуудан		

1. Аймаг/нийслэлийн Иргэдийн төлөөлөгчдийн хурал, Засаг даргын тамгын газар нь мэдээг нэгтгэж, жил бүрийн 05 дугаар сарын 01-ний дотор Аймаг/нийслэлийн соёлын асуудал эрхэлсэн байгууллагад маягт болон цахим шуудангаар ирүүлнэ.

2. Аймаг/нийслэлийн соёлын асуудал эрхэлсэн байгууллага нь мэдээг нэгтгэж, жил бүрийн 05 дугаар сарын 10-ны дотор соёлын асуудал эрхэлсэн засгийн газрын хэрэгжүүлэгч агентлагт маягт болон цахим шуудангаар ирүүлнэ.

3. Шууд мэдээллэдэг байгууллагууд мэдээг нэгтгэж, жил бүрийн 05 дугаар сарын 10-ны дотор Соёлын асуудал эрхэлсэн засгийн газрын хэрэгжүүлэгч агентлагт маягт болон цахим шуудангаар ирүүлнэ.

4. Соёлын асуудал эрхэлсэн засгийн газрын хэрэгжүүлэгч агентлаг нь 06 дугаар сарын 01-ний дотор соёлын асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллагад маягт болон цахим шуудангаар ирүүлнэ.

2. Зарлагын мэдээлэл /мян.төг/

Үзүүлэлт	МД	Эх үүсвэр												
		НИЙТ	Улсын төсөв	Орон нутгийн төсөв	Хандив тусламж	хэлбэрээр								
						Аж ахуйн нэгж, байгууллага			Иргэн			Олон улсын байгууллага		
						Мөнгөн хэлбэрээр	Мөнгөн бус хэлбэрээр	Материал, түүхий эдээр	Мөнгөн хэлбэрээр	Мөнгөн бус хэлбэрээр	Материал, түүхий эдээр	Мөнгөн хэлбэрээр	Мөнгөн бус хэлбэрээр	Материал, түүхий эдээр
А	Б	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Бүгд *Мөр1=мөр(2+14)*	1													
I. Хөрөнгө оруулалтын зардал *Мөр2=мөр(3÷13);*	2													
Барилга байгууламж	3													
Барилга, байгууламжийн засвар үйлчилгээ	4													
Техник, тоног төхөөрөмж	5													
Цахим систем хөгжүүлэлт	6													
Дэд бүтцийн хангамж	7													
Тавилга, эд хогшил	8													
Бүх төрлийн тээврийн хэрэгсэл	9													
Унаганы мал /Адуу, тэмээ, үхэр/	10													
Хувцас, өмсгөл	11													
Хандив (хонь мал, айраг, цагаан идээ)	12													
Бусад	13													

Үзүүлэлт	МД	НИЙТ	Улсын төсөв	Орон нутгийн төсөв	Хандив тусламж	хэлбэрээр								
						Аж ахуйн нэгж, байгууллага			Иргэн			Олон улсын байгууллага		
						Мөнгөн хэлбэрээр	Мөнгөн бус хэлбэр	Материал, түүхий эдээр	Мөнгөн хэлбэрээр	Мөнгөн бус хэлбэрээр	Материал, түүхий эдээр	Мөнгөн хэлбэрээр	Мөнгөн бус хэлбэрээр	Материал, түүхий эдээр
А	Б	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
II Хөтөлбөр, арга хэмжээний зардал *Мөр14=мөр(15÷36)*	14													
Хөтөлбөр, арга хэмжээний дэмжлэг	15													
Цалин хөлс	16													
Шагнал, урамшуулал	17													
Кино, баримтат нэвтрүүлэг, контент үйлдвэрлэл	18													
Ном, хэвлэлийн бүтээгдэхүүн	19													
Брэндбүүк, сурталчилгаа, маркетинг	20													
Зочлох зардал	21													
Түрээс	22													
Бэлэг дурсгал	23													
Урлагийн тоглолт	24													
Томилолт	25													
Шатахуун, тослох материал	26													
Бүх төрлийн тээврийн хэрэгслийн засвар үйлчилгээ	27													
Цаас, бичиг хэргийн хэрэгсэл	28													
Цэвэрлэгээ, үйлчилгээ	29													
Хурал, зөвлөгөөн	30													
Чадавх бэхжүүлэх сургалт	31													
Яаралтай хамгаалах шаардлагатай соёлын биет бус өвийн үндэсний бүртгэлд багтсан өвийг өвлүүлэх шавь сургалт	32													
Соёлын биет бус өвийн төлөөллийн үндэсний бүртгэлд багтсан өвийг өвлүүлэх өвийн шавь сургалт	33													
Соёлын биет бус өвийг өвлөн уламжлагчид үзүүлсэн дэмжлэг	34													
Соёлын өвийн гэрээт харуулд үзүүлсэн дэмжлэг	35													
Бусад	36													

БАЛАНСЫН ШАЛГАЛТ:Багана1=Багана(2÷4), Багана4=Багана(5+6+8+9+11+12),

Тамга тэмдэг

Хянасан: ....
/Албан тушаал/ /Нэр/ /Гарын үсэг/

Мэдээ гаргасан: ....
/Албан тушаал/ /Нэр/ /Гарын үсэг/

20 ... оны ... сарын ... өдөр

СОЁЛЫН ӨВИЙГ ХАДГАЛАХ, ХАМГААЛАХАД ЗАРЦУУЛСАН ЗАРЛАГЫН ЖИЛИЙН МЭДЭЭНИЙ (3-СӨХХ-4) МАЯГТ НӨХӨХ ЗААВАР

Соёлын өвийн хадгалах хамгаалах зардлын холбогдох мэдээллийг агуулсан байна.

Мэдээг маягтын үзүүлэлт бүрээр, бүрэн гүйцэд нөхөж, маягтад заасан дараах графикт хугацаанд урсгалын дагуу мэдээллийг холбогдох байгууллагад маягт болон цахим шуудангаар тайлагнана.

1. Аймаг/нийслэлийн Иргэдийн төлөөлөгчдийн хурал, Засаг даргын тамгын газар нь мэдээг нэгтгэж, жил бүрийн 05 дугаар сарын 01-ний дотор Аймаг/нийслэлийн соёлын асуудал эрхэлсэн байгууллагад маягт болон цахим шуудангаар ирүүлнэ.

2. Аймаг/нийслэлийн соёлын асуудал эрхэлсэн байгууллага нь мэдээг нэгтгэж, жил бүрийн 05 дугаар сарын 10-ны дотор соёлын асуудал эрхэлсэн засгийн газрын хэрэгжүүлэгч агентлагт маягт болон цахим шуудангаар ирүүлнэ.

3. Шууд мэдээлэлдэг байгууллагууд мэдээг нэгтгэж, жил бүрийн 05 дугаар сарын 10-ны дотор Соёлын асуудал эрхэлсэн засгийн газрын хэрэгжүүлэгч агентлагт маягт болон цахим шуудангаар ирүүлнэ.

4. Соёлын асуудал эрхэлсэн засгийн газрын хэрэгжүүлэгч агентлаг нь 06 дугаар сарын 01-ний дотор соёлын асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллагад маягт болон цахим шуудангаар ирүүлнэ.

1. Аж ахуй нэгж, байгууллагын хаяг

1. Регистрийн дугаар: Улсын бүртгэлийн ерөнхий газраас олгосон 7 оронтой дугаарыг нөхнө.
2. Байгууллагын нэр: Тухайн байгууллагын нэрийг товчлохгүйгээр бүтнээр, гаргацтай бичнэ.
3. Үйл ажиллагааны чиглэл: Эрхэлж буй үйл ажиллагааны чиглэл - Улсын бүртгэлийн гэрчилгээ дээрх үндсэн эрхлэх үйл ажиллагааны чиглэлийг кодын хамт бичнэ. Сангийн сайд, Үндэсний статистикийн хорооны дарга нарын хамтарсан 20.. оны ...-р сарын ...-ний өдрийн ...../ ..... тоот тушаалын нэгдүгээр хавсралтаас Эдийн засгийн бүх төрлийн үйл ажиллагааны салбарын ангиллыг 4 оронгийн түвшний задаргаагаар, хоёрдугаар хавсралтаас Эдийн засгийн бүх төрлийн үйл ажиллагааны салбарын ангиллын тодорхойлолтыг үндэслэн нөхөж бичнэ. Тухайн байгууллагын үйлдвэрлэл, үйлчилгээний орлогын дийлэнх хувийг бүрдүүлэгч үйл ажиллагааг үндсэн үйл ажиллагаа гэж тодорхойлно.
4. Хариуцлагын хэлбэр: 7 дэд бүлгээс бүрдэх ба дараах тодорхойлолтын дагуу ойлгоно.

Байгууллагын хариуцлагын хэлбэр:

1. **Төрийн өмчит аж ахуйн тооцоотой үйлдвэрийн газар -** Төрийн өмчит үйлдвэрийн газар гэдэгт дан ганц төрийн өмчид үндэслэсэн болон улсын төсвөөс санхүүждэг үйлдвэрийн газар орох бөгөөд тэдгээрийг эд хөрөнгийн эрхийн байдлаар нь аж ахуйн тооцоотой үйлдвэрийн газар, улсын төсөвт үйлдвэрийн газар гэж ангилна:
   - Өөрт олгогдсон эд хөрөнгийн үндсэн дээр өөрийгөө санхүүжүүлэх зарчмаар ажиллаж бие даан иргэний гүйлгээнд ордог хуулийн этгээдийг аж ахуйн тооцоотой үйлдвэрийн газар гэнэ.
   - Өөрт олгогдсон эд хөрөнгийн үндсэн дээр төсвийн хөрөнгөөр санхүүждэг, зөвхөн төрийн хэрэгцээнд зориулсан үйлдвэрлэл, ажил, үйлчилгээ эрхэлдэг хуулийн этгээдийг улсын төсөвт үйлдвэрийн газар гэнэ.
2. **Орон нутгийн өмчит аж ахуйн тооцоотой үйлдвэрийн газар** - Орон нутгийн өмчит үйлдвэрийн газар гэдэгт орон нутгийн төрийн өмчид үндэслэсэн болон орон нутгийн төсвөөс санхүүждэг үйлдвэрийн газар орно.
3. **Төсөвт байгууллага** - Төсвийн байгууллага гэж төрийн чиг үүрэгт хамаарах ажил, үйлчилгээг улсын буюу орон нутгийн төсвийн хөрөнгөөр хэрэгжүүлдэг байгууллагыг ойлгоно.
4. **Төрийн бус байгууллага** - Төрийн бус байгууллага гэж иргэд төрийн байгууллага, хууль тогтоох, гүйцэтгэх, шүүх эрх мэдлийг хэрэгжүүлэх байгууллагаас бусад хуулийн этгээдээс нийгмийн болон өөрсдийн ашиг сонирхол, үзэл бодлын үүднээс сайн дурын үндсэн дээр байгуулагдан үйл ажиллагаагаа төрөөс хараат бус, өөрийгөө удирдах зарчмаар явуулдаг ашгийн төлөө бус байгууллагыг хэлнэ.
5. **Хувийн аж ахуйн нэгж** - Иргэн хувийн өмчдөө тулгуурлан мөнгөн орлогын байнгын эх үүсвэртэй байхын тулд хөдөө аж ахуйн болон хөдөө аж ахуйн бус үйлдвэрлэл, үйлчилгээг нөхөрлөл, хоршоо, компанийн хэлбэрээр болон дангаараа тогтвортой эрхэлж, үйл ажиллагаатайгаа холбогдон үүсэх үүргийг хувийн эд хөрөнгөөрөө хариуцна.
6. **Хувь хүн/иргэн** -Иргэн хувийн өмчдөө тулгуурлан мөнгөн орлогын байнгын эх үүсвэртэй байхын тулд үйлдвэрлэл, үйлчилгээг аж ахуйн хэлбэрээр бус дангаараа тогтвортой эрхэлж буй иргэн хүн.
7. **Бусад** - Дээрхээс бусад байгууллага

Өмчийн хэлбэр: 3 дэд бүлгээс бүрдэх ба дараах тодорхойлолтын дагуу ойлгоно.

Байгууллагын өмчийн хэлбэрээр

1. **Төрийн-** Аж ахуйн нэгж, байгууллагын өмчийн хэлбэрийг нөхөхдөө төрийн болон орон нутгийн өмчийн тухай хуулийг үндэслэн, ангилал, кодын хэсгээс тохирох кодыг харж, нөхнө. Хэрэв хувь хүн, иргэн байвал энэ асуулгыг нөхөхгүй.

- **Өмчийн-** Төр чиг үүргээ хэрэгжүүлэх болон нийгмийн хэрэгцээг хангах зорилгоор өөрийн өмчөөр дангаараа байгуулсан хуулийн этгээдийг **төрийн, өмчит хуулийн этгээд** гэнэ. */"Төрийн болон орон нутгийн өмчийн тухай" Монгол Улсын хуулийн 13 дугаар зүйлд зааснаар/*
- **Өмчийн оролцоотой -** Төрийн өмчийн хувьцаатай буюу төр хувь хөрөнгөө оруулсан хуулийн этгээдийг **төрийн өмчийн оролцоотой хуулийн этгээд** гэнэ.

/"Төрийн болон орон нутгийн өмчийн тухай" Монгол Улсын хуулийн 21 дугаар зүйлийн 1-р хэсэгт зааснаар/

- **Хамтарсан -** Төрийн өмчит хуулийн этгээдийн эд хөрөнгийг бүхэлд нь эсхүл зарим хэсгийг нь хувь нийлүүлж гадаад, дотоодын хөрөнгө оруулагчийн хөрөнгөтэй нийлүүлж **хамтарсан үйлдвэр** байгуулна. */"Төрийн болон орон нутгийн өмчийн тухай" Монгол Улсын хуулийн 57 дугаар зүйлийн 1-р хэсэгт зааснаар/*

2. **Орон нутгийн:**

- **Өмчийн -** хэлбэр нь хамтарсан аж ахуйн нэгжийн хувьд гадаад болон дотоодтой хамтарсан өмчийн эзлэх хувийг бичнэ. Өмчийн хэлбэр нь төрийн хамтарсан бол төрийн өмчийн эзлэх хувийг, орон нутгийн хамтарсан бол орон нутгийн өмчийн эзлэх хувийг, хувийн хамтарсан бол гадаадын өмчийн эзлэх хувийг бичнэ. Төр чиг үүргээ хэрэгжүүлэх болон нийгмийн хэрэгцээг хангах зорилгоор өөрийн өмчөөр дангаараа байгуулсан хуулийн этгээдийг төрийн өмчит хуулийн этгээд гэнэ /Монгол Улсын **"Төрийн болон орон нутгийн өмчийн тухай"** хуулийн 13 дугаар зүйлд зааснаар/.
- **Өмчийн оролцоотой -** Төрийн өмчийн хувьцаатай буюу төр хувь хөрөнгөө оруулсан хуулийн этгээдийг төрийн өмчийн оролцоотой хуулийн этгээд гэнэ. /Монгол Улсын **"Төрийн болон орон нутгийн өмчийн тухай"** хуулийн 21 дүгээр зүйлийн 1-р хэсэгт зааснаар/
- **Хамтарсан -** Төрийн өмчит хуулийн этгээдийн эд хөрөнгийг бүхэлд нь эсхүл зарим хэсгийг нь хувь нийлүүлж гадаад, дотоодын хөрөнгө оруулагчийн хөрөнгөтэй нийлүүлж хамтарсан үйлдвэр байгуулна /Монгол **Улсын "Төрийн болон орон нутгийн өмчийн тухай"** хуулийн 57 дугаар зүйлийн 1-р хэсэгт зааснаар/.

3. **Хувийн:**

- Монгол Улсын иргэн хүний
- Хамтарсан
- Гадаад улсын

4. **Музейн зэрэглэл -** Музейн тухай хуулийн 6 дугаар зүйлийн 6.1 дэх заалтын дагуу засгийн газрын тогтоосон зэрэглэлийг бичнэ.

- Үндэсний
- Улсын
- Бүс нутгийн

5. **Аймаг/нийслэл/сум/дүүргийн нэр, код:** Аймаг, нийслэл, сум, дүүргийн албан ёсны нэрийг товчлохгүйгээр бичиж, кодыг хавсралт 1-ээс авч нөхнө.
6. **Утас, Цахим шуудан:** Тухайн байгууллагын утас, цахим шууданг товчлохгүйгээр бүтнээр, гаргацтай бичнэ.

2. Зарлагын мэдээлэл

Энэ хэсгээр төрийн болон орон нутгийн өмчийн байгууллагын төсөв, хувь хүн, хуулийн этгээд, гадаадын байгууллагын хандив тусламжийн эх үүсвэрээр соёлын өвийг хамгаалахад зарцуулсан хөрөнгө оруулалтын зардлын тайланг гаргана.

Хэмжих нэгж: Хөрөнгө оруулалтын зардлын мэдээний маягтыг хэмжих нэгж нь мөнгөн дүн байна.

Мөр:

Бүгд (Мөр 1)-Хөрөнгө оруулалтын зардал болон хөтөлбөр, арга хэмжээний зардлын нийлбэрээр илэрхийлнэ.

Хөрөнгө оруулалтын зардал (Мөр 2)-Соёлын өвийг хамгаалах зорилгоор хөдлөх болон үл хөдлөх хөрөнгийг олж авахад зарцуулсан зардлыг ойлгоно.

Барилга байгууламж (Мөр 3)- Барилгын тухай хуулийн 4.1.1-д заасан "орон сууц, иргэн, үйлдвэр, эрчим хүч, харилцаа холбоо, ус, нефтийн барилга, ус суваг, далан хаалт зэрэг байгууламж түүний инженерийн шугам сүлжээ"-г ойлгоно.

Барилга байгууламжийн засвар үйлчилгээ (Мөр 4)-Барилга байгууламжийг хэсэгчлэн болон бүрэн хэмжээгээр засварлах, хүчитгэх, цахилгаан шат суурилуулах зэргээр тоноглох, өнгө будгийг шинэчлэх зэрэг ажлыг ойлгоно.

Техник, тоног төхөөрөмж (Мөр 5)-Соёлын өвийг бүртгэх, судлах, хадгалах, сэргээн засварлах, сурталчлах чиглэлээр ашиглах компьютер, принтер зэрэг техник хэрэгсэл, лабораторийн тоног төхөөрөмжийг ойлгоно.

Цахим систем хөгжүүлэлт (Мөр 6)-Соёлын өвийг хамгаалахад зориулсан программ хангамж, цахим хуудас зэрэг цахим системийг шинээр болон сайжруулалт хийж хөгжүүлэхийг ойлгоно.

Дэд бүтцийн хангамж (Мөр 7)-Харилцаа холбоо, цахилгаан, дулаан, цэвэр бохир усны шугам, ус зайлуулах шугам зэргийг ойлгоно.

Тавилга, эд хогшил (Мөр 8)-Соёлын өвийг хамгаалах зорилгоор ашиглах сандал, ширээ, шүүгээ, тавиур, сейф, хогийн сав зэрэг албан тасалгаа, лаборатори, тусгай зориулалтын өрөө танхимд хэрэглэх тавилга, эд хогшлыг ойлгоно.

Тээврийн хэрэгсэл, механикжсан тээврийн хэрэгсэл (Мөр 9)-Замын хөдөлгөөний аюулгүй байдлын тухай хуулийн 3.1.1-д заасан "хүн, ачаа, суурилагдсан тоног төхөөрөмжийг замаар тээвэрлэхэд зориулсан хэрэгсэл" болон 3.1.2-т заасан "мопедоос бусад, хөдөлгүүрээр тоноглогдсон тээврийн хэрэгсэл"-ийг ойлгоно.

Уналгын мал (Мөр 10)-Соёлын өвийг хамгаалах зорилгоор уналгад ашиглах адуу, тэмээ, үхэр зэрэг малыг ойлгоно.

Хувцас, өмсгөл (Мөр 11)-Албаны чиг үүргээ гүйцэтгэх, эсхүл соёлын өвийг сурталчлах, түгээн дэлгэрүүлэх зорилгоор ашиглах тусгай зориулалтын хувцас, өмсгөлийг ойлгоно.

Хандив (Мөр 12)-Соёлын өвийг хамгаалах чиглэлээр аж ахуйн нэгж, байгууллага, иргэнээс өгсөн мөнгөн болон мөнгөн бус хандивыг (айраг, сүү, цагаан идээ, хонь мал гэх мэт) ойлгоно.

Бусад (Мөр 13)- Бусад биет болон биет бус хөрөнгийг ойлгоно.

Хөтөлбөр, арга хэмжээний зардал (Мөр 14)- Соёлын өвийг шууд ба шууд бус арга замаар хамгаалах зорилгоор хэрэгжүүлэх арга хэмжээнд зарцуулсан зардлыг ойлгоно.

Хөтөлбөр, арга хэмжээний дэмжлэг (Мөр 15)-Тодорхой үйл ажиллагааг хэрэгжүүлэхэд зориулж санхүүжүүлсэн зардлыг ойлгоно.

Цалин хөлс (Мөр 16)- Ажилтан хөдөлмөрийн гэрээгээр хүлээсэн үүргээ гүйцэтгэсний төлөө ажил олгогчоос мөнгөн хэлбэрээр олгосон зардлыг ойлгоно.

Шагнал, урамшуулал (Мөр 17)-Ажилтны хөдөлмөрийн гэрээгээр хүлээсэн үүргээ шуурхай, чанартай гүйцэтгэснийг харгалзан ажил олгогчоос олгосон нэмэлт орлого болон хууль тогтоомжид заасан бүрэн эрхийн хүрээнд иргэн, хуулийн этгээдийг шагнаж, урамшуулсан зардлыг ойлгоно.

Кино, баримтат нэвтрүүлэг, контент үйлдвэрлэл (Мөр 18)-Тодорхой агуулгын хүрээнд их, бага хугацаагаар бүтээсэн бүх төрлийн кино, баримтат нэвтрүүлэг, видео контент бүтээхэд зарцуулсан зардлыг ойлгоно.

Ном, хэвлэлийн бүтээгдэхүүн (Мөр 19)-Бүх төрлийн ном, сонин, сэтгүүл, зурагт хуудас зэрэг хэвлэлийн бүтээгдэхүүнд зарцуулсан зардлыг ойлгоно.

Брэндбүүк, сурталчилгаа, маркетинг (Мөр 20)-Тодорхой үйл ажиллагааг олон нийтэд сурталчлан таниулах зорилгоор бүтээсэн өнгө дүрсний цогц, түүнийг дамжуулах арга хэрэгсэлд зарцуулсан зардлыг ойлгоно.

Зочлох зардал (Мөр 21)-Зочид төлөөлөгчдөд барих уламжлалт идээ шүүс, бусад унд хоолонд зарцуулсан зардлыг ойлгоно.

Түрээс (Мөр 22)-Тодорхой үйл ажиллагааг хэрэгжүүлэхэд шаардлагатай бараа, ажил, үйлчилгээг тодорхой хугацаанд ашиглахад зориулсан зардлыг ойлгоно.

Бэлэг дурсгал (Мөр 23)-Зочид төлөөлөгчдөд өгөх соёлын агуулгатай бараа бүтээгдэхүүнд зарцуулсан зардлыг ойлгоно.

Урлагийн тоглолт (Мөр 24)-Урлагийн аль нэг төрлөөр дангаараа, эсхүл бүлэг, хамт олноороо тоглох үзүүлбэрт зарцуулсан зардлыг ойлгоно.

Томилолт (Мөр 25)- Тодорхой цаг хугацаанд тодорхой орон зайд ажил үүрэг гүйцэтгэхэд ажил олгогчоос олгосон байр, хоол, унааны зардлыг ойлгоно.

Шатахуун, тослох материал (Мөр 26)-Тээврийн хэрэгслийг ашиглахад зарцуулах түлш, шатахуун болон тос тосолгооны материалд зарцуулсан зардлыг ойлгоно.

Бүх төрлийн тээврийн хэрэгслийн засвар үйлчилгээ (Мөр 27)-Тодорхой ажлыг гүйцэтгэхэд ашиглах бүх төрлийн тээврийн хэрэгслийн бүрэн бүтэн, найдвартай байдлыг хангах зорилгоор хийх засвар үйлчилгээнд зарцуулсан зардлыг ойлгоно.

Цаас, бичгийн хэрэгсэл (Мөр 28)-Тодорхой ажлыг гүйцэтгэхэд шаардлагатай төрөл бүрийн бичгийн цаас, хэвлэгчийн хор, үзэг харандаа зэрэг хэрэгсэлд зарцуулсан зардлыг ойлгоно.

Цэвэрлэгээ, үйлчилгээ (Мөр 29)-Соёлын биет өвийн бохирдлыг арилгах зорилгоор химийн бодис, урвалж ашиглан гүйцэтгэх арга ажиллагаанд зарцуулсан зардлыг ойлгоно.

Хурал, зөвлөгөөн (Мөр 30)-Гадаад, дотоодод зохион байгуулах олон улсын болон үндэсний хэмжээний сургалт, хурал, зөвлөгөөнд зарцуулсан зардлыг ойлгоно.

Чадавх бэхжүүлэх сургалт (Мөр 31)- Соёлын өвийг хамгаалах чиглэлээр оролцогч талуудын чадавхыг бэхжүүлэх чиглэлээр зохион байгуулсан сургалтад зарцуулсан мөнгөн болон мөнгөн бус зардлыг ойлгоно.

Яаралтай хамгаалах шаардлагатай соёлын биет бус өвийн үндэсний бүртгэлд багтсан өвийг өвлүүлэх шавь сургалт (Мөр 32)- Яаралтай хамгаалах шаардлагатай соёлын биет бус өвийн үндэсний бүртгэлд багтсан өвийг өвлүүлэн уламжлуулах чиглэлээр зохион байгуулсан шавь сургалтад зарцуулсан мөнгөн болон мөнгөн бус зардлыг ойлгоно.

Соёлын биет бус өвийн төлөөллийн үндэсний бүртгэлд багтсан өвийг өвлүүлэх өвийн шавь сургалт (Мөр 33)- Соёлын биет бус өвийн төлөөллийн

үндэсний бүртгэлд багтсан өвийг өвлүүлэн уламжлуулах чиглэлээр зохион байгуулсан шавь сургалтад зарцуулсан мөнгөн болон мөнгөн бус зардлыг ойлгоно.
Соёлын биет бус өвийг өвлөн уламжлагчид үзүүлсэн дэмжлэг (Мөр 34)- Соёлын биет бус өвийг өвлөн уламжлагчийг алдаршуулах, урамшуулах зорилгоор зарцуулсан мөнгөн болон мөнгөн бус зардлыг ойлгоно.

Соёлын өвийн гэрээт харуулд үзүүлсэн дэмжлэг (Мөр 35)- Түүх, соёлын үл хөдлөх дурсгалын бүрэн бүтэн байдлыг хадгалах, хамгаалах зорилгоор гэрээгээр ажиллаж буй гэрээт харуулын цалин, түүнд дүйцэхүйц урамшуулах, мөнгөн болон мөнгөн бус зардлыг ойлгоно.

Бусад (Мөр 36)-Бусад биет болон биет бус хөрөнгийг ойлгоно.
Нийт төсөв (Багана 1)=Багана2÷4 нийлбэр байна.
Улсын төсөв (Багана 2)- Улсын төсвөөс зарцуулсан зардлын хэмжээг бичнэ.
Орон нутгийн төсөв (Багана 3)-Орон нутгийн төсвөөс зарцуулсан зардлын хэмжээг бичнэ.
Хандив тусламж (Багана 4)-Хандив тусламжийн нийт дүн байна.
Аж ахуйн нэгж, байгууллага /Мөнгөн хэлбэрээр/ (Багана 5)-Тодорхой ажлыг гүйцэтгэхэд өөрийн хөрөнгө орлогоос мөнгөн хэлбэрээр хандивласан мөнгөн дүнг бичнэ.
Аж ахуйн нэгж, байгууллага /Мөнгөн бус хэлбэрээр/ (Багана 6)-Тодорхой ажлыг гүйцэтгэхэд өөрийн биеэр, эсхүл техник хэрэгслийн туслалцаа үзүүлсэн өртгийг мөнгөн дүнд шилжүүлж бичнэ.
Аж ахуйн нэгж, байгууллага /Материал, түүхий эдээр/ (Багана 7)-Тодорхой ажлыг гүйцэтгэхэд зориулж хандивласан бараа, материал, түүхий эд /мал, малын мах, айраг, цагаан идээ г.м/-ийн өртгийг зах зээлийн ханшаар тооцож бичнэ.
Иргэн /Мөнгөн хэлбэрээр/ (Багана 8)-Тодорхой ажлыг гүйцэтгэхэд өөрийн хөрөнгө орлогоос мөнгөн хэлбэрээр хандивласан мөнгөн дүнг бичнэ.
Иргэн /Мөнгөн бус хэлбэрээр/ (Багана 9)- Тодорхой ажлыг гүйцэтгэхэд өөрийн биеэр /урлагийн тоглолт үзүүлэх, зөвлөх үйлчилгээ үзүүлэх г.м/, эсхүл техник хэрэгслийн туслалцаа үзүүлсэн өртгийг мөнгөн дүнд шилжүүлж бичнэ.
Иргэн /Материал, түүхий эдээр/ (Багана 10)-Тодорхой ажлыг гүйцэтгэхэд зориулж хандивласан бараа, материалын өртгийг зах зээлийн ханшаар тооцож бичнэ.
Олон улсын байгууллага /Мөнгөн хэлбэрээр/ (Багана 11)-Тодорхой ажлыг гүйцэтгэхэд өөрийн хөрөнгө орлогоос мөнгөн хэлбэрээр хандивласан мөнгөн дүнг бичнэ.
Олон улсын байгууллага /Мөнгөн бус хэлбэрээр/ (Багана 12)-Тодорхой ажлыг гүйцэтгэхэд өөрийн биеэр, эсхүл техник хэрэгслийн туслалцаа үзүүлсэн өртгийг мөнгөн дүнд шилжүүлж бичнэ.
Олон улсын байгууллага /Материал, түүхий эдээр/ (Багана 13)-Тодорхой ажлыг гүйцэтгэхэд зориулж хандивласан бараа, материалын өртгийг зах зээлийн ханшаар тооцож бичнэ.

B. Баталгаажуулалтын хэсэг:

Хянасан - Тухайн мэдээг хянасан албан хаагчийн албан тушаал, нэр, гарын үсэг байна.

Мэдээ гаргасан - Тухайн мэдээг гаргасан албан хаагчийн албан тушаал, нэр, гарын үсэг байна.
Тамга тэмдэг - Тухайн байгууллагын тамга тэмдгээр баталгаажсан байна.
Огноо - Мэдээ гаргасан он, сар, өдөр байна.